

Terzioğlu, O. & ağla, C. (2021). Büyük Buhran ve Amerika'da sosyal politika. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(41), 871-926.

DOI: 10.21550/sosbilder.913935
Araştırma Makalesi / Research Article

BÜYÜK BUHRAN VE AMERİKA'DA SOSYAL POLİTİKA*

Onur TERZİOĞLU**
Cengiz ÇAĞLA***

Gönderim Tarihi / Sending Date: 12 Nisan / April 2021
Kabul Tarihi / Acceptance Date: 24 Mayıs / May 2021

ÖZET

Tarih boyunca ekonomiler krizlerle karşılaşmışlardır. Bu krizlerin kimileri yerel olup coğrafi açıdan sınırlı etki göstermiş olsalar da kimi krizlerin etkileri küresel ölçektedir. Ekim 1929'da Wall Street Borsası'nın okşyyle başlayan Büyük Buhran; sadece Amerika Birleşik Devletleri'ni etkilemekle kalmamış, dünya ölçeğinde bir ekonomik krizin tetikleyicisi olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde çok sayıda şirket iflas etmiş, işsizlik ve evsizlik artmış ve toplumsal huzursuzluklar baş göstermiştir. Kriz başladıktan sonra iktidara gelen Franklin D. Roosevelt, yeni ekonomik tedbirler alınacağını söylemiştir. Bu ekonomik tedbirlere sosyal politika uygulamaları da dhildir. Ekonomik krizden çıkış programına "Yeni Uzlaşma" adı verilmiştir. Bu program ile geniş ölçekli sosyal politika uygulamaları hayata geirilmif, genişleyici ekonomi politikaları ile de üretimdeki düşüş giderilmeye ve istihdam yaratmaya çalışılmıştır. Roosevelt ncesi dönemde kapsamı bakımından Batılı ülkelerden farklılaşan Amerikan sosyal politikasının, Roosevelt döneminde belirli ölçülerde Batılı ülkelerdeki uygulamalara yaklaştığı söylenebilmektedir. Bu çalışmada, bu değişim ve Büyük Buhran'ın Amerikan sosyal politikası üzerindeki etkisi ele alınacaktır.

* Bu makale, birinci yazarın Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında hazırlamakta olduğu "Barack Obama Döneminde Amerika'da Sosyal Politikanın Dönüşümü" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Öğr. Gör., Bilecik şeyh Edebalı Üniversitesi Bozyk Meslek Yüksekokulu Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Bilecik / TÜRKİYE, onur.terzioglu@bilecik.edu.tr

*** Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü İstanbul / TÜRKİYE, ccagla@yildiz.edu.tr

Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences
Cilt: 22 Sayı: 41 / Volume: 22 Issue: 41

Anahtar Kelimeler: *Büyük Buhran, sosyal politika, Franklin D. Roosevelt, Yeni Uzlaşma, ABD*

Great Depression and Social Policy in the United States

ABSTRACT

Throughout history, economies faced crisis conditions. Some of these crises were local and their effects were felt in a limited geography, and some have affected the economies on a global scale. Great Depression, which began in October 1929 with the Wall Street Crash in the United States, not only had devastating effects on the United States economy, but it gave way to a global economic downturn. In the United States, many companies have gone bankrupt, unemployment and homelessness have increased, giving way to a wave of social unrest. Franklin D. Roosevelt who has come to power in the aftermath of the crisis declared that he would put new economic and social policy measures into place. The economic recovery program was called the "New Deal". With this program, a broader basis for social policy measures was created, and expansionary economic policies were put into effect, to restore production and create employment. It can be claimed that American social policy which had distinguished from Western countries before Roosevelt era in terms of content, had become closer to the Western countries' practices during the Roosevelt era. In this paper, this change and the impact of the Great Depression on American social policy will be discussed.

Key words: *Great Depression, social policy, Franklin D. Roosevelt, New Deal, USA*

Giriş

Dünya iktisat tarihinde önemli bir yeri olan ve aynı zamanda dünya siyasetini de etkileyen büyük ekonomik krizlerden biri ve birçok iktisatçıya göre de birincisi 1929 Ekonomik Krizi (Büyük Buhran) olmuştur. Büyük Buhran, tüm dünyayı ve Amerika'yı etkileyen büyük bir ekonomik kriz olması nedeniyle tarihte önemli bir yere sahiptir. Büyük Buhran, Amerika'da krizi çözmeyi vadeden Franklin Delano Roosevelt'i iktidara taşımıştır. Roosevelt, Amerikan ekonomisini ve Amerikan halkını krizden çıkarmak için Amerikan tarihindeki ilk geniş çaplı sosyal politikaları uygulayan lider olmuştur. Tüm bunlar nedeniyle

Roosevelt dönemi Amerika'da sosyal politika tarihi açısından önemli bir dönemi oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Roosevelt dönemi öncesi ve sonrası karşılaştırılarak Amerika'da sosyal politika alanında gerçekleşen değişimler irdelenecektir. Roosevelt öncesi dönemde, kapsamı bakımından Batılı ülkelerden farklılaşan Amerikan sosyal politikasının Roosevelt döneminde belirli ölçülerde Batılı ülkelerdeki uygulamalara yaklaştığı söylenebilmektedir. Bu çalışmada, bu değişimin analiz edilerek incelenmesi ve bu değişimin gerçekleşip gerçekleşmediğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Roosevelt döneminde gerçekleştirilen sosyal politika alanındaki uygulamaların etkisi nicel veriler göz önüne alınarak karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

1. Sosyal Politika Kavramı

Sosyal politikayla ilgili kaynaklar incelendiğinde sosyal politikanın dar ve geniş biçimde tanımlarının bulunduğu görülmektedir. Dar anlamda sosyal politika, çalışma yaşamında işçi-işveren arasındaki ilişkilerin ortaya çıkardığı bir politika olarak tanımlanmaktadır. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında işçi ve işveren arasındaki anlaşmazlıkların yaygınlaştığı bir yüzyıl olarak ilk kez Almanya'da kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayileşme ve kentleşme nedeniyle ortaya çıkan iş kazası gibi tehlikelere ve yoksulluğa karşı işçileri korumak ve onlar için bazı önlemleri hayata geçirmeye ilgili olarak sosyal politikanın geliştiği görülmektedir (Koray, 2000: 10).

Ancak sosyal politika her ne kadar bu dar anlamıyla ortaya çıkmış olsa da zaman içinde anlamı genişleyerek farklı bir içeriğe ulaşmıştır. Günümüzde sosyal politika denildiğinde geniş anlamda ele alınan bir politikadan söz edilmektedir. Geniş anlamda sosyal politika, ekonomik olayların sonuçlarının toplum yaşamı üzerindeki bütün etkilerini konu almaktadır. Bu anlamda sosyal politika, toplum politikasının en geniş kapsamını ve ekonomik olaylardan doğan insanlar arası ilişkilerin ve

sorunların bütün yönlerini içermektedir. Toplumdaki tüm insanların refahları ve sosyal durumlarıyla ilgilenen ve bunlar arasındaki refah düzeyi ayırımlarını azaltmaya yönelik bir “toplum politikası” anlayışı temel alınmaktadır. Bu bağlamda sosyal sorun dar kapsamının ötesinde sağlık, eğitim, konut, çevre, yerleşim sorunları, personel sorunları ve demokratikleşmeyi de içerecek şekilde geniş bir çerçevede ve kapsamda anlam ve içerik kazanmaktadır (Güven, 1997: 11).

Günümüzde sosyal politika denildiğinde istihdam, işsizlik, ücret, gelir dağılımı ve yoksulluk, sosyal güvenlik, iş sağlığı ve güvenliği, ayrımcılıkla mücadele politikaları; kadınlara, engellilere, göçmenlere, gençlere, çocuklara, yaşlılara ve eski hükümlülere yönelik politikalar anlaşılmaktadır (Tokol vd., 2017). Bu yönüyle sosyal politika toplumun çeşitli kesimlerine ve sosyal sorunlara yönelmiştir. Tüm bireylerin sosyal gelişmesini sağlamayı ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan bir vatandaşlık hakkına dönüşmüştür (Tokol vd., 2017: 5).

Sosyal politika kavramını ele aldıktan sonra, 19. yüzyılda ve 20. yüzyıl başında genel olarak Avrupa’da öne çıkan sosyal politika uygulamalarını ele almak yararlı olacaktır. Böylelikle Roosevelt döneminde uygulanmaya başlanan sosyal politikaların Avrupa’daki uygulamalara ne ölçüde yaklaştığı daha açık bir biçimde görülebilecektir. Ayrıca bu dönemin ele alınması, sosyal politikanın gelişim sürecinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

2. 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında Avrupa’da Sosyal Politika

19. yüzyılda ve 20. yüzyıl başında Avrupa’da sosyal politika açısından çeşitli gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. Bu politikaların ortaya çıkmasında ve gelişmesinde 18. yüzyılda ortaya çıkan sanayi devrimi ve onun ortaya çıkardığı gelişmeler etkili olmuştur. Bu kapsamda Avrupa’da vatandaşların refah içinde olmalarını sağlamak amacıyla devletlerin bazı adımlar arttığı görülmektedir (Ştefan, 2015:

27). Bu dönemde ortaya çıkan gelişmeler çeşitli Avrupa ülkeleri ele alınarak açıklanacaktır.

Sosyal politika alanında eski dönemlerden başlayarak çeşitli düzenlemeleri hayata geçiren ülkelerden birisi İngiltere'dir. İngiltere'de yoksullara yönelik uygulamalardan biri "Yoksul Yasası" olmuştur. Daha eski tarihlerde bu yasaya benzer yasalar düzenlenmişse de tarihsel süreç içinde en belirgin olarak ortaya çıkan yasalar 1598 ile 1601 yıllarındaki yoksul yasaları olmuştur. Sonrasında ise 1834 yılında bu yasanın yeniden düzenlendiği görülmektedir (Slack, 1990: 9, 18).

İngiltere'de çalışma hayatıyla ilgili diğer bir düzenleme 1867 yılında yürürlüğe giren Sendikalar Kanunu olmuştur. Aynı zamanda 1860'tan itibaren çeşitli işlerde uygulanan yerel ücret anlaşmaları 1860 yılından itibaren yürürlükte kalmıştır. 1831 tarihli Ticaret Kanunu işverenin üzerinde uzlaşılabilir maaşı çalışanına ödemekle yükümlü tutulmuştur. 1909 yılında ise Ticaret Kurulu Yasası çıkarılmıştır. Bu yasa; işverenler, çalışanlar ve kamudan oluşan bir kurul aracılığıyla sendikaların olmadığı ve çoğunlukla kadın çalışanların olduğu sektörlerde asgari ücretin belirlenmesini sağlamıştır (Kaufmann, 2013: 96-97).

İngiltere'de iş sağlığı ve güvenliği yasınının uygulanışı 1819 yılına kadar geri gitmektedir. Bu yasaya göre kadınların ve çocukların çalışmalarında çalışma saati sınırlandırmaları başta olmak üzere bazı sınırlandırmalar yer almış; erkek çalışanların kendi iş koşullarını düzenleme hakkı getirilmiştir. Ayrıca 1897'de iş kazaları sonucu zarar gören çalışanlara işverenin tazminat ödemesini öngören "Çalışan Tazminatı Yasası" yürürlüğe girmiştir. Ancak bu yasaya göre işverenlerin tazminatı ödeme gücünün olması gerektiği belirtilmiştir (Kaufmann, 2013: 98-99).

Bu dönemdeki gelişmelerden biri de 19. yüzyılda yürürlüğe giren "Fabrika Yasası" olmuştur (Ştefan, 2015: 27). Çalışma hayatını

düzenleyen önemli bir yasa olan fabrika yasası ilk olarak 1833 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla 9 yaşın altındaki çocukların tekstil atölyelerinde (ipek sektörü hariç) çalışması yasaklanmış; çocuklar için günlük çalışma süresi 9 saat ve haftalık 48 saatle sınırlandırılmıştır. Bu yasa 1844'te yeniden düzenlenmiş ve çocukların tekstil atölyelerindeki çalışması yarı zamanlı çalışma hâline dönüştürülmüştür. 1874 yılında bu yasa yeniden düzenlenmiş; çalışabilecek çocukların yaş aralığı 8-12 yaş aralığından 10-13 arasına yükseltilmiştir (Nardinelli, 1980: 741).

1908 yılında emeklilik yasası çıkarılarak; geliri belirli bir düzeyi aşmayan, medeni haklarını kaybetmemiş, hüküm giymemiş ve 70 yaşın üzerinde olan yaşlılara emekli aylığı bağlanmıştır. 1911 yılında ise “Ulusal Sigorta Yasası” yürürlüğe girmiştir. İki bölümden oluşan bu yasanın ilk bölümü çalışanları hasta olmaları durumunda bakımını sağlayan düzenlemeleri içermektedir. Bunların içinde hastalık hâlinde maaşın ödenmesi, doğum desteği, ücretsiz sağlık bakımı yer almaktadır. İkinci bölümde ise bazı sektörlerde geçerli olan işsizlik sigortası yer almıştır (Kaufmann, 2013: 102).

İngiltere’de kamusal sağlık hizmeti sağlanması yolunda 1871 yılında adımlar atılmıştır. Bu tarihte çeşitli sağlık personelinin kalıcı olarak göreve atıldığı görülmektedir. Eğitim alanında 19. yüzyılın son yarısında çeşitli adımlar atıldığı görülmektedir. 1870 yılında “Eğitim Yasası” çıkarılmıştır. Bu yasaya göre ülke genelinde ilkokullar açılarak çocukların eğitim görmesi sağlanmıştır. Eğitim, 1880’de zorunlu hâle getirilmiş; 1891’de ise ücretsiz olmuştur (Thane, 1996: 38-39).

Sosyal politika uygulamaları açısından incelenmesi gereken bir diğer ülke de İsveç’tir. İsveç’te 1849 Anayasası yoksullara yardımla ilgili hükümler içermektedir. 1891-1907 yılları arasında yaşlılık, hastalık, kaza, işsizlik konularında “Ghent Sistemi” adı altında sosyal güvenlik sisteminin oluşturulduğu görülmektedir. İsveç’te 19. yüzyılın sonuna doğru ve 20. yüzyılın başında çalışma yaşamında yaşanan sorunların

çözülmesi için işveren ve işçi kuruluşlarının bir araya gelip görüştükleri ve karar aldıkları korporatist bir yapı ortaya çıkmıştır (Kaufmann, 2013: 114-115, 121-122).

Fabrikalarda iş güvenliğini düzenleyen yasa olan “Endüstriyel Güvenlik Yasası” 1912 yılında yürürlüğe girmiştir. 1884’te sanayi çalışanları için kaza ve yaşlılık sigortası yürürlüğe girmiştir (Kaufmann, 2013: 125-127). Sağlık sigortası fonlarına devletin katkıda bulunması 1891 yılında başlamış; iş kazaları nedeniyle oluşan yaralanmalar için işverenin zorunlu sorumluluğu ve ulusal emeklilik sistemi 1913 yılında yürürlüğe girmiştir. 1916 yılında gelir kaybına yönelik olarak gelir kaybını telafi edecek bir yasal düzenleme yürürlüğe girmiştir (Bergh, 2014: 18-19).

İsveç’te sağlık sistemi kapsamındaki düzenlemelerin tarihi oldukça geriye gitmektedir. İsveç’te kamu hastanelerinin büyük şehirlerde yoksulların bakımı kapsamında kurulduğu görülmektedir. 1862 yılında şehir yönetimlerinin hastane sistemini yönettiği bir yapının var olduğu anlaşılmaktadır (Kaufmann, 2013: 136).

Diğer bir Avrupa ülkesi olan Fransa’da ise sosyal politika alanındaki gelişmelere bakıldığında yine çeşitli alanlarda düzenlemelerin uygulamaya geçirildiği görülmektedir. Fransa’da işçi bulma kurumları 1852 yılında kurulmuştur. İlk çocuk koruma yasası 1841 yılında düzenlenmiştir. İş güvenliği yasası 1874 yılında çıkarılmıştır. 10 saatlik günlük çalışma düzenlemesi 1900 yılında ve çalışma bakanlığı 1906 yılında ve iş kanununun ilk bölümü 1910 yılında yürürlüğe girmiştir (Kaufmann, 2013: 151).

Sosyal politika uygulamalarının çok eski tarihlere kadar gittiği bir Avrupa ülkesi de Almanya’dır. Almanya’da ilk sosyal politika uygulamaları 1794 yılında yürürlüğe giren genel hukuk kurallarına kadar geriye gitmektedir. Genel hukuk kurallarında yoksullara yardım ilk kez bir devlet görevi olarak tanımlanmıştır (Stolleis, 2013: 36).

Almanya'daki idari raporlarda 1818 yılından itibaren çocuk işçi konusuna değinildiği belirtilmektedir. Ayrıca, çocuk işçiliğın 1839 yılındaki bir düzenlemeyle sınırlandırıldığı görülmektedir. Aynı zamanda teknik ve sağlıkla ilişkili iş güvenliği uygulaması olan ve "Gewerbehygiene" olarak adlandırılan düzenleme de bu dönemlerde başlamıştır (Kaufmann, 2013: 182).

Almanya'da 1869 yılında yürürlüğe giren ticaret hukuku, fabrika sahiplerinin çalışanlarını iş yerlerinde korumak için gereken yükümlülükleri ortaya koymuştur. 1878 yılındaki değişiklikle bu yükümlülükler tüm işletmeler için geçerli kılınmıştır. Aynı zamanda, fabrikaların denetlenmesi de zorunlu hâle getirilmiştir. Böylelikle işletmelerde iş güvenliği, kadınlar ve gençler için belirlenen çalışma saatleri sınırlandırmasına uyulması konuları denetlenmeye başlanmıştır (Kaufmann, 2013: 182).

Almanya'da sosyal politika alanındaki dönüşüm dönemin şansölyesi olan Otto von Bismarck zamanında gerçekleşmiştir. Bu dönemde yapılanlar bir model olarak "Bismarckçı sosyal reform" olarak adlandırılmıştır. İlk sosyal güvenlik sistemi, Almanya'da Bismarck döneminde yürürlüğe konulmuştur. Bu sosyal güvenlik sisteminin içinde kaza sigortası, hastalık sigortası, malullük ve yaşlılık sigortası yer almıştır. Bu politikaların sonucunda, 1925 yılına gelindiğinde çalışanların üçte ikisinin sosyal güvenliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu uygulama, yalnızca Almanya ile sınırlı kalmamış; zaman içinde diğer ülkelere de yayılmıştır (Cutler & Johnson, 2004: 89).

Bismarck döneminde hastalık sigortası yasası 15 Haziran 1883 tarihinde yasalaşmıştır. Endüstriyel kazalara yönelik sigorta yasası ise 6 Temmuz 1884 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Malullük ve yaşlılık sigortası ise 24 Mayıs 1889 tarihinde yasalaşmıştır (Sigerist, 1999: 487, 489-490). Bismarck'tan sonra zorunlu işsizlik sigortası ise 1927 yılında uygulamaya geçmiştir (Sigerist, 1999: 492).

Avrupa'da sosyal politika alanındaki bu gelişmeleri ele aldıktan sonra 1920'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşananlara değinmek gerekmektedir. Özellikle Büyük Buhran öncesi dönemin ele alınması Amerika'da Büyük Buhran ile ortaya çıkan koşulların anlaşılması bakımından yararlı olacaktır.

3. 1920'li Yıllarda Amerika Birleşik Devletleri

I. Dünya Savaşı sonrasında Amerika'da 1920'li yıllar ekonomik büyüme yılları olmuştur. Bu dönem; sanayi üretiminin ve kitle üretiminin arttığı bir dönem olmuştur (Nevins & Commager, 2005: 388). Yaşanan büyük ekonomik gelişme ve değişim nedeniyle Amerikan tarihinde 1920'li yıllar “Gürleyen 20'ler” olarak da adlandırılmıştır (Walton & Rockoff, 2010: 394). Amerika'daki birçok kişinin düşüncesi 20. yüzyılın gerçekte 1920'lerle başlamış olduğudur. Otomobillerin, otomasyonun ve bilimsel yönetimin günlük hayatı ve iş hayatını değiştirdiği ve eğlence sektörünün her yönüyle büyük bir iş alanına dönüştüğü yıllar olmuştur (Streissguth, 2007: viii).

1920'li yıllar aynı zamanda Amerika'nın modern endüstriyel bir ülke olması yolunda önemli gelişmelerin yaşandığı yıllar olmuştur. 1920'li yılların başında Amerika büyük ölçüde tarım ve köylü toplumu olmaktan çıkarak kentli bir toplum hâline gelmiştir. Amerika'ya 1800'lerin sonunda ve 1900'lerin başlarında göç eden göçmenler kentlere yerleşmişlerdir. Endüstri devrimi insanların topraklarını bırakarak kasabalardan kentlere daha iyi gelir getiren işler bulmak için göç etmesine yol açmıştır. 1870'ten 1920 yılına kadar Amerika'da kentlerde yaşayanların sayısı 10 milyondan 54 milyona çıkmıştır. 1920'li yılların başında Amerika'da ilk kez kentlerde yaşayanların sayısı, kırsal kesimde yaşayanların sayısını geçmiştir (Marcowitz, 2013: 20).

Bu dönem boyunca üretim ve istihdam oranları yükselmiştir. 1921'den 1929'a kadar sanayi üretimi yaklaşık % 188 oranında artmış; aynı zaman dilimi içinde istihdam ise yaklaşık % 29 oranında artmıştır.

Maaşlar çok yükselmese de fiyatlar sabit kalmıştır. 1921 yılında sanayi üretiminde çalışanların ortalama maaşları 1921 fiyatlarına göre yaklaşık 1150 dolar iken; 1929 yılında çalışanların ortalama maaşları 1929 fiyatlarına göre 1300 dolara çıkmıştır (Statistical abstract of the United States, 1945: 794-795). Toptan eşya fiyatları ise 1921 yılından 1929 yılına kadar yaklaşık % 2,5'lik bir düşüş göstermiştir çıkmıştır (Statistical abstract of the United States, 1945: 417). Her ne kadar bazı insanlar yoksul durumda olsalar da çoğu kendi kendine geçinebilen ya da eskisine göre daha zengin duruma gelen insanlardan oluşmaktadır. Bu dönemde Amerikan ekonomisi parlak bir dönem yaşamaktadır. 1925 ile 1929 yılları arasında üretim işletmelerinin sayısı 183900'den 206700'e yükselmiş; ürettikleri ürünlerin değeri ise 60,8 milyar dolardan (1925 yılı fiyatlarına göre) 68 milyar dolara (1929 yılı fiyatlarına göre) yükselmiştir (Galbraith, 2009: 16).

1930'lu yıllara gelindiğinde Amerikan ailelerinin o günün koşullarına göre sahip olduğu çeşitli araçların artışı da Amerika'daki gelişmeler hakkında bilgi vermektedir. Bununla ilgili Tablo 1'de yer alan veriler ekonomik gelişmeyi gözler önüne sermektedir. 1920'li yıllardaki ekonomik gelişmenin sembolü otomobil üretimi olmuştur. 1921 yılında üretilen otomobil sayısı 1,5 milyonken 1929 yılına gelindiğinde 4,8 milyona ulaşmıştır. Otomobillerin yaygınlaşması birçok inşaatın yapılmasına yol açmıştır. Özellikle evlerin otomobillere göre düzenlenmesine ve gezilerin kolaylaşmasıyla motellerin, lokantaların ve benzin istasyonlarının artmasına neden olmuştur. Ayrıca otomobilleri çamurdan kurtarmak ve kolay ulaşım için modern yolların yapılmasını sağlamıştır (Walton & Rockoff, 2010: 394).

Popple'in *Social Work Practice and Social Welfare Policy in the United States* adlı kitabında da belirtildiği üzere 1895'ten 1920'lere kadarki dönem ilerici dönem (Progressive era) olarak adlandırılmaktadır (Popple, 2018: 133). Her ne kadar bazı kaynaklarda ilerici dönemin 1900 yılındaki seçimlerde Theodore Roosevelt'in başkan seçilmesiyle

başladığı belirtiliyorsa da yerel düzeyde ilerici olarak tanımlanan politikaların 1880'lerde başladığı görülmektedir. Yerel yönetimler, bu dönemde daha yüksek verimlilik, daha az kayırmacılık ve daha sıkı bir organizasyonel yapılanmanın gerekliliğine inanmışlardır 1890'larda ise ilerici politikaların daha da gelişmeye başladığı görülmektedir. Özellikle 1890'larda yaşanan ekonomik krize ve sosyal huzursuzluklara karşı sunulan ilerici çözümler bu politikaların gelişmesine neden olmuştur (Tindall & Shi, 2000: 823, 824).

Tablo 1: Çeşitli Araçlara Sahip Olan Amerikan Ailelerinin Oranlarının 1920'deki ve 1930'daki Durumlarının Karşılaştırılması

Çeşitli araçlara sahip olan Amerikan ailelerinin oranları		
ARAÇ	1920	1930
Ev içi tuvalet	% 20	% 51
Merkezi ısıtma	% 1	% 42
Aydınlatma ve elektrik	% 35	% 68
Mekanik buzdolabı	?	% 8
Çamaşır makinesi	% 8	% 24
Radyo	?	% 40
Otomobil	% 26	% 60

Kaynak: Walton & Rockoff, 2010: 394.

İlerici dönem ülkenin bütününde Theodore Roosevelt'in iktidara gelmesiyle başlamıştır. Roosevelt'in millî bir lider olarak ortaya çıktığı ve diğer ilerici başkanlarla süren dönem (1900-1917) ilerici dönemi oluşturmaktadır (Popple, 2018: 133). İlericilerin asıl amacı ulusal gücü arttırmak olmuştur. İlericilere göre hükümet güçlü ve yetenekli olmalı; ekonomik gelişme hızlandırılmalıdır. Tüm ilericiler ve reformcuların ortak görüşü yapılacak reformların ülkenin geleneksel kurumlarıyla uyum içinde olmasının sağlanması olmuştur (Campbell, 1976: 71).

İlerici dönem, 1890'larda yaşanan ekonomik krizlere ve sosyal huzursuzluklara karşı geliştirilen çözümler sonucu ortaya çıkmıştır (Tindall & Shi, 2000: 823). Her ne kadar Amerika'daki insanlar farklı coğrafi bölgelerden, farklı etnik kökenden, farklı dinlerden ve sosyal

sınıflardan geliyor olsa da birçok ortak düşünceyi paylaşmaktadırlar. Özellikle bu dönemde ülkenin nüfusunun arttığı ve göç, kentleşme, sanayileşme gibi konularda hızlı bir değişim içine girdiği ve bu durumun beraberinde birçok sorunu da getirdiği görülmektedir. Bu nedenle insanlar bu sorunların çözümü için yeni düşüncelerin ve yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğine inanmışlardır (Popple, 2018: 133).

İlericiler bu bakış açısıyla, özellikle 19. yüzyılın “laissez-faire” ekonomik yaklaşımının ve bireyciliğin yerine daha geniş kapsamlı sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesini savunmuşlar ve sosyal düzenin bilim, organizasyon ve verimlilikle sağlanacağına inanmışlardır. Birçok ilerici kamu sorumluluğunu taşıyan örgütlü bir yapı olarak devletin sosyal ve ekonomik sorunları etkin ve kararlı bir biçimde ele alması gerektiğini savunmuştur. Poople'a göre 1920'lerde Amerika ilericilerden yüz çevirmiş ve 1920'ler ilerici-karşıtlarının zafer kazandığı bir dönem olmuştur. Poople, 1920'lerde muhafazakârların da Amerikan toplumunun dönüşümünde etkili olduğunu ileri sürmektedir (Popple, 2018: 133-134).

İlerici dönemin sona ermesine neden olan etmenlerden biri, ilericilerin ortak hedeflere ulaşmaya çalışan ve siyasal olarak örgütlenmiş bir yapıdan yoksun olmasıdır. Özellikle halkın çabalarıyla bir yerlere gelmeye çalışan bir akım olarak amaç birliğinden uzak oluşu, ilerici dönemin sonunun gelmesinde rol oynamıştır. Bu dönemde kendini ilerici olarak adlandıran birçok oluşumun bazen birbiriyle tamamen çelişen amaçlara sahip oldukları görülmüştür. İkinci olarak ilericilerin temelde orta sınıfa dayanmış olması nedeniyle toplumdaki farklı talepleri yerine getirmekte istekli davranmamış olmasıdır. Orta sınıf; kamu yönetimdeki israfa, yanlış yönetime, yüksek vergilere ve piyasada şirketlerin tekelleşmesine karşı çıkmış; fakat çiftçilerin, sendikaların ve sosyal adalet isteyenlerin taleplerine genellikle destek olmamıştır (Link, 1959: 836).

Üçüncü olarak 1918 öncesi ilerici hareketin içinde var olan gerilimlerin ve bölünmüşlüğü sonucunda bütünselliğe sahip olmaması da ilerici dönemin sona ermesinde etkili olmuştur (Link, 1959: 837). Rogers'a göre ilericileri durağan bir ideolojik çerçeve içinde görmeye çalışmak yanlış bir yaklaşım olmaktadır. Bu yönüyle ilericilerin görüşlerinin üç farklı boyutta ele alınması gerekmektedir. Bunlardan ilki tekellilik karşıtlığı, ikincisi insanların sosyal doğasına ve sosyal yükümlülüklerine olan vurgu, üçüncüsü ise sosyal verimlilik (Rodgers, 1982: 123). Dördüncü olarak 1918 öncesi ilericilerin var olan politik yapıyı bozabilecek bir ulusal partiyi oluşturamamaları etkili olmuştur (Link, 1959: 837).

1880'lerle I. Dünya Savaşı arasındaki dönemde Amerikan sosyal politikasının diğer Batılı ülkelerden ayrıştığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde federal hükümetin sosyal politika uygulamaları Büyük Buhran sonrası yürürlüğe konulan "Yeni Uzlaşma" (New Deal) ile gelişmeye başlamıştır. Oysa 1880'lerden I. Dünya Savaşına kadarki dönemde birçok Avrupa devletinin ve bununla birlikte Avustralya, Brezilya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin modern refah devleti uygulamaları olarak değerlendirilebilecek sosyal harcama politikalarını yürürlüğe koyduğu görülmektedir. Bunların içinde çalışma hayatına ilişkin düzenlemeler, sosyal güvenlik ve emekli maaşı düzenlemeleri yer almaktadır (Skocpol, 1995: 4).

Bu dönemde birçok Avrupa devleti çalışma saatlerini ve ücretleri düzenlemiş; Yeni Zelanda ve Avustralya'da iş hayatındaki sorunlara çözüm bulmak için ara buluculuk sisteminin geliştirmiştir. Sosyal harcama kalemleri; Danimarka'da 1891 yılında, Yeni Zelanda'da 1898 yılında, Avustralya'da 1900-1908 yılları arasında, İngiltere'de ise 1908 yılında ele alınmaya başlanmıştır. Bunlara Almanya'da 1880'li yıllarda uygulanmaya başlanan kısmen isteğe bağlı kısmen kamu destekli sosyal güvenlik programlarını ve İngiltere'de 1911'de, Brezilya'da 1923'te uygulanmaya başlanan sosyal güvenlik programlarını da eklemek

gerekmektedir. Başlangıçta sosyal harcamalar; çalışanların sigortalanmasına, yaşlılara, eski çalışanlara ve onların eşlerine odaklanmış ancak zaman içinde sosyal harcamaların kapsamı genişlemiştir. 1920'li yıllarda erken dönem refah devletleri olarak değerlendirilebilecek olan devletlerin, çalışanlara dönük politikalarla başlayan sosyal politika uygulamalarını tüm vatandaşlarını kapsayacak şekilde genişlettiği ve birçok farklı sosyal politika kategorisinde uygulamaları devreye aldığı görülmektedir (Skocpol, 1995: 4).

Bu anlatılan gelişmelerin gösterdiği üzere, birçok Batılı ülkenin çalışanlar için babacan tarzda bir refah devleti modeli uygulamakta olduğu dönemlerde (erkek çalışanlar ve onların bakmakla yükümlü oldukları aile bireyleri kapsamındaki uygulamalar); Amerika çalışanlara yönelik sosyal politikalar yürütmemiş; daha çok annelere ve askerlere dönük politikalar uygulamıştır. 1900'lü yılların başlarında genel yaşlılık aylığı, sağlık ve işsizlik sigortası, erkek çalışanlar için çalışma düzenlemeleriyle ilgili yasa tasarılarının Amerikan yasama ve yargı organlarından geri döndüğü görülmektedir. Bu durum sosyal politikanın Amerika'da gelişmeyeceği yönünde düşüncelere neden olmuştur (Skocpol, 1995: 525-526).

19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında Amerika, sınırlı alanlarda sosyal politikalar uygulayan ve bunları da federal hükümet düzeyinden çok eyaletler düzeyinde ve kamu kurumları dışında gerçekleştiren bir yapıda bulunmaktadır. Bireysel olarak kişilerin çeşitli nedenlerle muhtaç duruma gelmeleri hâlinde onlara yardım edecek kurumların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu dönemde, bakıma muhtaç kişilerin, engellilerin ya da yaşlıların ihtiyaçlarını karşılayan kurumlar eyaletler düzeyinde faaliyettedir. Bu desteklerin genelde bağışlarla yürütülen özel kuruluşlar tarafından gerçekleştirildiği; bu türden destekleri gerçekleştiren kamu kuruluşlarının ise az olduğu belirtilmektedir. 19. yüzyılın sonlarına doğru Amerika'da eyalet yönetimlerinin dernekleri ve ıslahhaneleri denetleyen

bazı nezaretçi kuruluşlar haricinde sosyal politika alanında pek fazla doğrudan devreye girmediği görülmektedir (Skocpol, 1995: 3-4).

1920'lerde Amerikan siyasetinde muhafazakâr yönetimlerin işbaşında olduğu görülmektedir. Bu dönemdeki Başkanlar olan Warren Harding (1921-1923), Calvin Coolidge (1923-1929) ve Herbert Hoover (1929-1933) kendi partileri olan Cumhuriyetçi Parti'yi barış ve refah kavramlarıyla tanımlamışlardır. Bu yıllarda iş dünyası ve devlet arasında güçlü bir işbirliği süreci ortaya çıkmıştır (Dumenil, 1995: 7-8). 1921'den 1933'e kadar iktidarda olan Cumhuriyetçi muhafazakâr düşünce, "birleşmeci devlet" (associative state) politikasını benimsemiştir. Bu düşüncenin baş mimarı Başkan Herbert Hoover olmuştur. Birleşmeci devlet politikası; sosyal olmayan bireysellik/serbestlik (laissez-faire) ve devlet planlamasının ortasında yer almaktadır (Keller, 1987: 882).

Birleşmeci devlet politikası Hoover'ın düşüncesinde özel girişimcilik ve bireysel çabayı göz ardı etmeden bilimsel rasyonelleştirme ile sosyal mühendisliğin birleşmesi sonucu oluşan bir yönetim biçimi olarak şekillenmiştir. Hoover'a göre, böyle bir sentez Amerikan sistemini diğerlerinden daha üstün kılacak; özellikle de yaşam standartlarını yükseltecek; endüstriyel ilişkileri insancılaştıracak; birbiriyle çatışan sosyal öğeleri çıkarlar bakımından uyumlu bir topluluğa dönüştürecektir. Bunun başarılması için anahtar yapılar ise iş birliği kurumları olacak; özellikle ticaret birlikleri (trade associations), profesyonel topluluklar ve çiftçiler ile işçiler arasında yine buna benzer yapılar olacaktır. Bu tür yapıların sonucunda ulusal reform ihtiyacı karşılanacak; istikrar sağlanacak; düzenli büyüme başarılacak fakat bununla birlikte sermaye birleşmeleri sonucu oluşan tekelleşmeler, politikleşmiş karteller önlenerek ve kamu bürokrasisi sadeleştirilerek özel bir devlet yapısı oluşturulacaktır (Hawley, 1974: 117).

Başkan Harding'in dönemi, Cumhuriyetçiler tarafından normale dönüş dönemi olarak sunulmuştur. 1920 yılındaki seçim kampanyasında

Cumhuriyetçilerin işledikleri ana tema normale dönüş olmuştur. Cumhuriyetçiler “yönetmel otokrası” olarak adlandırdıkları uygulamalara karşı çıkmışlardır. Bu, özellikle savaş sırasında çıkarılan ve olağanüstü koşullarda uygulanabilecek yasaların sürdürülmesine bir karşı çıkıştır. Her ne kadar Cumhuriyetçiler bunu savunmuş olsalar da Harding'ten önceki Başkan Woodrow Wilson, bu yasaların sürdürülmesi yönünde karar vermiştir. 1920 yazında, Kongre'de ve Temsilciler Meclisi'nde savaş döneminde çıkarılan ve başkanlığa yetki veren 60 olağanüstü yasa iptal edilmiştir. Ancak Wilson, bu iptal kararını veto etmiştir. Böylece meclislerin tatili 1920 yılının Aralık ayına kadar sürmesi ve bu arada yeni bir yasal düzenleme yapılamaması nedeniyle Wilson yasaların bir süre daha yürürlükte kalmasını sağlamıştır (Milkis & Nelson, 1994: 256-257).

Savaş sonrası yerleşiklik ve silahlanmanın azalması arz yönlü ekonomik politikaların uygulanmasını sağlamıştır. Bu politikanın başta gelen mimarları Başkan Harding döneminde başkan yardımcılığı görevini ve 1923-1929 yılları arasında başkanlık görevini yürüten Calvin Coolidge ile Coolidge ve Hoover dönemlerinde Hazine Bakanlığı görevini yürüten Andrew Mellon olmuştur. Ulusal Üreticiler Birliği Başkan Yardımcısı Charles N. Fay hükümetin bu politikasını “Az yönetim ve az vergilendirme” biçiminde tanımlamıştır. Calvin Coolidge da devletin kamu harcamalarının inşacı ekonomi kapsamında gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yapıcı ekonomiden kastedilen daha etkin bir devlet yönetimidir. Bu yapılırken hem kamu borçlarını düşürmek hem de harcamaları azaltmak hedeflenmiştir (Keller, 1987: 879).

1920'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gelişmeleri ele aldıktan sonra öncelikle 1929 Ekonomik Krize götüren sürece de değinmek yararlı olacaktır. Çünkü bu krizin ortaya çıkışı ve sonuçlarının Roosevelt dönemindeki sosyal politika uygulamalarını etkilediği görülmektedir. Özellikle ekonomik kriz başta ekonomi olmak üzere uygulanan birçok politikada değişikliğe neden olmuştur.

4. Amerika Birleşik Devletleri'ni 1929 Ekonomik Krizine Götüren Süreç

ABD'yi 1929 Ekonomik Krizine götüren süreçte birçok nedenin etkili olduğu görülmektedir. Bunlardan birisi 1920'li yıllarda Amerikan hükümetlerinin uyguladığı dış ticaret politikası olmuştur. Bu politikanın özünde merkantilizmin yer aldığı görülmektedir (Nevins & Commager, 2005: 380). Merkantilizm; Avrupa iktisadi düşüncesinde, aşağı yukarı 1450-1750 yılları arasında 300 yıl boyunca geliştirilen ve uygulama alanı bulan bir iktisadi düşünce akımıdır. Merkantilizm, devletin gerçek zenginliğini değerli madenlerin oluşturduğunu savunmaktadır. Ülkeye değerli madenlerin girişini ve ülkeye giren değerli madenlerin de yeniden çıkmaması için ihracatı teşvik eden, ithalatı ise sınırlayan korumacı politikaların uygulanmasını temel almaktadır (Dinler, 2009: 316).

Kriz öncesi dönemde korumacı dış ticaret düzenlemelerinden biri 1922 yılında yürürlüğe giren "Fordney-McCumber Yasası" olmuştur. Bu yasa, Amerika'nın II. Dünya Savaşı öncesinde yürürlüğe koyduğu gümrük tarifelerini belirleyen en önemli yasalardan biri olmuştur. Aynı zamanda bütünüyle bakıldığında ithalatta en yüksek nominal gümrük vergisi oranlarını içeren düzenlemelerden biri olmuştur (Hayford & Pasurka, 1991: 1385). Bu düzenleme, yalnız Amerikan pazarını Avrupa tarım ve sanayi ürünlerine kapamakla kalmamış; aynı zamanda Avrupa pazarlarını Amerikan mallarına kapatan karşılıklı gümrük tarifelerinin uygulanmasına da yol açmıştır (Nevins & Commager, 2005: 381).

İkinci bir neden ise I. Dünya Savaşı sonrasında Amerika'nın başka ülkelere verdiği borçlar olarak görülmektedir. Savaş ve kalkınma dönemlerinde, Amerikan hükümeti, başka ülkelere 10 milyar dolar borç vermiştir. Buna ek olarak özel girişimciler 1920-1930 yılları arasında Avrupa, Asya ve Latin Amerika pazarlarına on-on iki milyar dolar yatırım yapmışlardır. Aynı zamanda borç verilen ülkelerin borçlarını ödeyebilmeleri için ürettikleri malları dış pazarlarda ve de Amerika'da

satmaları gerekmektedir. Ancak yüksek gümrük duvarlarının bunu engellediği görülmektedir (Nevins & Commager, 2005: 381).

Üçüncü bir neden de uygulanan para politikalarıyla ilgili olmaktadır. Amerikan Merkez Bankası'nın (FED) sıkı para politikası uygulaması büyük bir hata olarak değerlendirilmektedir. 1928 yılının bahar aylarında uygulanmaya başlayan sıkı para politikası, borsanın çöktüğü Ekim 1929'a kadar sürmüştür. 1928 yılında uygulanmaya başlayan sıkı para politikasının o dönemdeki makroekonomik koşullara uygun olmadığı görüşü ileri sürülmektedir. Bu dönemde, emtia fiyatları düşmekte ve enflasyon etkisini göstermemektedir. Buna rağmen FED'in bu politikayı izlemesinde Wall Street'teki spekülasyonları engelleme isteğinin etkili olduğu düşünülmektedir. FED, kredilerin üretken biçimde kullanılmasıyla "kötü" ya da "spekülatif" biçimde kullanılması arasına kalın bir çizgi çekmiştir. FED; bankaların yatırımcılara ve borsa aracılara verdikleri paraların borsada spekülatif yatırımlarda kullanılmasından kaygılanmaktadır. FED, etkin olmadığı düşünülen spekülatif yatırımlara kaynak sağlanmaması yönünde bankaları ikna etmek üzere politika faizlerini yükseltmiştir (Friedman & Schwarz, 1963'ten aktaran Bernanke, 2004).

Friedman ve Schwarz'a göre, FED'in sıkı para politikası, Ağustos 1929'da bir durgunluğa neden olmuştur. FED'in deflasyon sürecinde para arzını artırmamasının bir hata olduğu ileri sürülmektedir. Ekonominin yavaşlaması, yüksek faiz oranlarıyla birleşince Ekim 1929 ve sonrasındaki aylarda yaşanan borsadaki çöküşün en önemli nedeni olmuştur. Bernanke'ye göre krizin temel çıkış noktası olarak gösterilen borsanın çökmesi aslında ekonomik durgunluğun ve uygun olmayan para politikalarının uygulanması sonucu ortaya çıkmıştır. Borsanın çöküşü ise ekonomiyi daha kötü bir duruma getirmiş; tüketicileri ve iş dünyasının güvenini sarsmış; 1930 yılında ekonominin daha da kötüleşmesine yol açmıştır (Friedman & Schwarz, 1963'ten aktaran Bernanke, 2004).

Bu dönemde geçerli olan altın standardı da krizin diğer bir nedeni olarak görülmüştür. 1929 yılında üretim miktarları, fiyatlar ve tasarruflar düşerken karar alıcılar para birimlerini altına bağladıkları için ya hiçbir şey yapmamışlar ya da para arzını kısımlardır. Altına bağlı sistemde ekonomik istikrarın sürdürülmesinin tek yolu fiyatlardaki ve ücretlerdeki düşüşün sürdürülmesi olmuştur (Tindall & Shi, 2009: 939).

Krizin diğer bir nedeni de bankacılık sisteminde yaşanan çöküş olmuştur. 1930 yılının Ekim ayından önce bankaların iflası 1920'li yıllarda yaşanan iflaslara benzetilmiştir. Küçük, bölgesel faaliyet gösteren bankalar büyük kayıplarla istikrarlı bir tempoda iflas etmiştir. Ancak 1930 yılının Kasım ayından itibaren bankalar ağında yaşanan çöküş bir paniğe yol açmıştır. İngiltere'nin 1931 yılında altın standardını terk etmesi buhranı derinleştirmiştir. Varlıkların değeri azalmış, bankalar ödeme aczine düşmüştür. 1929 yılında borsanın çöküşünden 1933 yılının Mart ayına kadar ödeme aczi ve likidite krizi bankaların yaşadığı temel iki sorun olmuştur (Richardson, 2007: 40).

Amerika'da ortaya çıkan ve sonrasında tüm dünyayı etkisi altına alan kriz, yeni iktisat teorilerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1929 Krizi'ne ya da Büyük Buhran'a kadar klasik iktisat teorisine daha çok önem verilirken krizle birlikte klasik iktisat teorisini eleştiren teoriler ortaya çıkmaya başlamıştır. Krizle birlikte gündeme gelen ve teorileri geniş bir çevrede ele alınan iktisatçıların başında John Maynard Keynes gelmektedir. Keynes, krizin talepteki daralma sonucu ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Düşen talebin yeniden artırılması için de devletin piyasalara müdahalesinin ve kamu harcamalarının artırılmasının gerekli olduğunu savunmuştur (Kumar, 2018: 1622).

Keynes'e göre Büyük Buhran'ın başlıca nedeni olan toplam talepteki yetersizlik eksik istihdamın ana kaynağıdır. Klasik iktisatçıların iddia ettiğinin aksine tam istihdamı garanti edecek bir mekanizma bulunmamaktadır. Ayrıca faiz kuramının önermeleri de hatalı olup

yatırım ve tasarruflar arasında faiz oranları aracılığıyla dengeleyici bir ilişki kurulamamaktadır (Bilişli, 2011: 8).

Klasik iktisatçılar devlete ekonomide hiç yer vermemekte ve bunu da ekonominin kendiliğinden tam istihdamı sağlayacağı varsayımına dayandırmaktadırlar. Klasik görüşe göre, eksik istihdam ortaya çıksa bile bu geçici bir durum olmaktadır. Bir zaman sonra ekonomi kendiliğinden tam istihdama dönecektir. Keynes ise ekonominin yalnızca kısa dönemde değil, uzun dönemde bile eksik istihdam dengesine takılabileceğini, ekonominin bu durumu ortadan kaldıracak mekanizmalara sahip olmadığını öne sürmekte ve devlet müdahalesini kaçınılmaz görmektedir (Yıldırım vd., 2008; 142'den aktaran Bilişli, 2011: 8).

Keynes'in teorisi; klasik iktisat öğretisini benimseyenlerin tam istihdamın piyasada arz ve talep kurallarının işleyişi çerçevesinde kendiliğinden gerçekleşeceğini ileri süren görüşlerine karşı çıkan bir nitelik taşımaktadır. Keynes'e göre; ücretler, fiyatlar ve faiz hadleri kendiliklerinden tam istihdamı gerçekleştirecek bir biçimde hareket etmemektedir. Burada önemli olan istihdam düzeyini belirleyen etkenlerin belirlenmesi olmaktadır. İstihdam düzeyi kısa dönemde üretim düzeyi tarafından belirlenmektedir. Üretim düzeyi ise etkin talebe bağlı olmaktadır (Saybaşılı, 1992: 44-45).

Keynes, devletin tüketim eğilimini kısmen vergileme sistemiyle kısmen faiz oranlarını sabitleyerek ve kısmen de diğer yollardan etkileyerek yönlendirme görevini üstlenebileceğini belirtmektedir. Bunun ötesinde, bankacılık politikasının faiz oranlarını etkileyerek optimum yatırım oranını belirleme etkisinin olabileceğini pek düşünmemektedir. Bu nedenle kamu yatırımlarının tam istihdama ulaşmak için tek çözüm yolu olduğunu ileri sürmektedir (Keynes, 2008: 319).

Keynes'in krizle ilgili yaklaşımı bazı çıkarımları da beraberinde getirmektedir. Keynes'e göre, ticari çevrimler ve krizler sistemin kendi içsel unsurlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle Keynes, sistemin kusurlu olduğunu ve yeni bir genel teoriye ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Sistemi yukarı ve aşağı çeken güçleri anlamak, krizlerin süresi ve şiddeti açısından önemli olmaktadır. Krizler, ekonomik koşullardaki ani ve şiddetli değişimler anlamına geldiğinden, analizlerde beklentiler çok önemli bir yere sahip olmaktadır (Bocutoğlu & Ekinci, 2009: 69).

Keynes, iktisadi bunalımın nedenini talep yetersizliği olarak gördüğünden, bundan kurtulmanın çaresini de talebi artırmak ve canlandırmak olarak görmüştür. Talep, bireylerin tüketimi, girişimcilerin yatırımları, devletin cari giderleri ve yatırım harcamalarından oluştuğundan; bireylerin ve kurumların harcamalarında kendiliğinden ya da alınan çeşitli önlemlerle (para ve maliye politikası önlemleri) bir canlanma sağlanamıyorsa ya da yeterince bir canlanma sağlanamıyorsa bu durumda devletin harekete geçerek yatırım harcamalarını arttırması gerekebilmektedir. Bu harcamalarla yaratılan gelir, ekonominin çeşitli kesimlerinde tüketim ve yatırım harcamalarını teşvik ederek canlandıracaktır. Teşvik edilerek yeniden başlatılan bu harcamalar ise gelirleri ve talebi daha da artıracığı için bunalıma yol açan koşullar ortadan kalkmaya başlayacak ve krizden çıkılacaktır (Selik, 1974: 306).

Keynes'ten sonra bir post-Keynesyçi olarak krizlerle ilgili teori geliştiren iktisatçılardan biri de Hyman P. Minsky'dir. Minsky'nin konjonktür teorisi, konjonktür dalgalarının açıklanmasında dış şokların etkisine dayanmayan bir ekonomi modeli olarak ortaya çıkmaktadır. Modelin temelini "finansal istikrarsızlık hipotezi" oluşturmaktadır. Finansal istikrarsızlık hipotezi, tarihteki konjonktür dalgalarının ya ekonomilerin iç dinamiklerinden ya da ekonomiyi kabul edilebilir sınırlar içinde tutmak için yapılan kamu müdahaleleri ve düzenlemelerinden

kaynaklandığını ileri sürmektedir (Minsky, 1992b: 6-9'dan aktaran Bocutoğlu, 2010: 10).

Minsky'e göre, Büyük Buhran ile 1930'ların öncesindeki devletin sınırlandırılması ve laissez-faire ekonomisi yaklaşımının başarısızlığı ortaya çıkmıştır. Bu devlet modeli yerini büyük bir devlet kapitalizmine bırakmış ve bu yeni devlet modeli oldukça başarılı olmuştur. Bu yeni devlet modeli, yalnızca ekonominin büyük bir parçası olmakla kalmamış; aynı zamanda iktisadi faaliyetleri düzenleyen, denetleyen bir yapıya dönüşmüştür (Wray, 2009: 809).

Diğer bir iktisatçı Galbraith, ekonomik bunalımlarla ilgili olarak çeşitli görüşler ileri sürmüştür. Galbraith'e göre klâsik iktisat sisteminin önemli özelliklerinden ve eksikliklerinden birisi bunalımlar kuramının olmamasıdır. Bunalımlar kuramının olmaması, ortaya çıkan soruna klâsik iktisat sisteminin içinde çözüm bulunamamasına yol açmıştır. Bu nedenle de Keynes'in teorileri gündeme gelmiş ve bunalımdan çıkış için bir çözüm ortaya koymuştur (Galbraith, 2004: 179, 203-204).

Galbraith'e göre, Büyük Bunalımdan ve Keynes'in teorilerinden sonra ekonomide satın alma gücündeki azalışlar olabileceği, ücretlerin ya da faizlerin göstereceği tepkinin bunu düzeltmeye yetmeyeceği kabul edilmiştir. Ücretlerin daha da düşürülmesi, satın alma gücünü daha da düşürecek, toplam talebi daha da daraltacak, işleri tam bir çıkmaza sokacaktır. Yeterli talebin olmaması durumunda, en düşük faizler bile gerekli yatırımı teşvik etmeyecek, talebi de artıramayacaktır. Bu durum durgunluğun sürüp gitmesine yol açacaktır. Bu koşullarda devletin müdahalesi gerekmektedir. Gerektiğinde devlet, vergi gelirlerinden biraz daha fazla harcayarak talebi artırma yoluna gidebilecektir. Eğer talep, iş gücünün ve tesis kapasitesinin üzerindeyse ve bu yüzden fiyatlar yükseliyorsa bu durumda da devlet tersini yapacaktır. Böylelikle mali politikalar ile devlet ekonomik sistemi destekleyecek ve onu denetleyebilecektir (Galbraith, 1988: 48).

5. 1929 Ekonomik Krizi ve Krizin Etkileri

1929 Ekonomik Krizi, dünya iktisat tarihindeki en büyük krizlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Temel olarak krizin Amerikan Borsası'ndaki gelişmeler sonucu ortaya çıktığı söylenebilir. Her ne kadar Amerikan Borsası'ndaki hisselerin değer artışının arkasında reel ekonomik büyüme ve şirketlerin artan kârlılığı yer alsa da spekülasyonun bu krizin ortaya çıkmasına neden olduğu görülmektedir. Örneğin 1923'te Amerikan Borsası'ndaki hisse senetlerinin değeri 4 milyar dolarken 1929 yılına gelindiğinde bu değer 67 milyar dolara ulaşmıştır (McNeese, 2010: 21). Bu rakamlar bugünkü değerleriyle (Mart 2021) hesaplandığında 1923 yılındaki hisse senetlerinin toplam değeri yaklaşık 60 milyar dolarken 1929 yılındaki hisse senetlerinin toplam değeri yaklaşık 1 trilyon 30 milyar dolar olmuştur (CPI Inflation Calculator).

1929 yılına gelindiğinde şirketlerin kârları 1920 yılının 3 katına çıkmıştır. 1920'li yıllarda hisse senedi fiyatlarının aşırı derecede yükselmesinde aracı şirketlerin ve bankaların hisse senedi alımları da etkili olmuştur. Bu türden yatırımların tutarı 1920 yılında 1 milyar dolarken; 1928 yılında 6 milyar dolara yükselmiştir. 1923 yılında 236 milyon adet olan hisse senedi; 1928 yılında 1,1 milyar adede çıkmıştır (McNeese, 2010: 23). Bu artış; borsa endekslerine de yansımıştır. Örneğin; Dow Jones Sanayi Endeksi 1926'nın başında 158,54 iken 1929 yılının mart ayında neredeyse iki katına çıkarak 308,85'e yükselmiştir. Endeks, sonrasında da artmaya devam etmiş; 3 Eylül 1929 tarihinde 386,1'e çıkmıştır (James, 2010: 133).

Önce Amerika'yı ve sonrasında bütün dünyayı etkileyecek olan kriz, 1929 sonbaharında ortaya çıkmıştır. Krizden hemen önce krizi tetikleyen bazı gelişmeler yaşanmıştır. Öncelikli olarak İngiltere, İngiliz piyasalarını bırakıp yurtdışına kaçan yatırımları -özellikle de Amerikan Borsasına kaçan yatırımları- ülkesine çekmek için faizleri yükseltmeye

başlamıştır. Bu gelişmenin yarattığı olumsuz gelişmelerin ilk sinyali Eylül 1929'da hisse senedi fiyatlarının düşmeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır. 21 Ekim'de yeni bir düşüş yaşanmış; 23 Ekim Çarşamba günü 4 milyar doların karşılığı olan 6 milyon hisse senedi satılmıştır. “Kara Perşembe” olarak adlandırılan 24 Ekim'de 13 milyon hisse senedi satılmış ve borsanın piyasa değeri 9 milyar dolar düşmüştür. 29 Ekim 1929 tarihinde ise 16 milyon hisse satılmış; borsanın son 12 ayda kazandırdığı getirinin tümü kaybolmuştur. Bu gün, Amerikan tarihinde “Kara Salı” olarak adlandırılmıştır. Bundan sonraki süreçte hisse senetlerinin değerinde bir serbest düşüş başlamıştır (McNeese, 2010: 25-26).

“Kara Salı” olarak adlandırılan günde yaşanan sert düşüşle birlikte borsada bir panik havası yaşanmış ve herkes elindeki hisse senetlerini satmaya başlamıştır. Borsadaki hisse senetlerinin değerinde 14 milyar dolarlık bir kayıp yaşanmıştır. 1929 yılının federal bütçesinin toplamının 3 milyar dolar olduğu düşünüldüğünde bu kaybın ne kadar büyük olduğu daha da iyi anlaşılmaktadır (Lange, 2007: 36-37).

Krizle birlikte tüm Amerikan ekonomisini sarsan zincirleme gelişmeler ardı ardına gelmiştir. Borsanın çöküşüyle yatırımcılar yatırım yapmaktan vazgeçmiştir. Borç para verenler borçlarını tahsil etmeye başlamış; küçük işletmeler daha az satış yapmaya, fabrikalar daha az üretmeye başlamıştır. Çiftçiler ürünlerini satamamış; daha az kâr elde etmeye başlamışlardır. Bankalarda parası olanlar paralarını çekmek isteseler de bu mümkün olmamıştır. Çünkü bankalar da yatırılan paraları kullandırdıkları için herkese bir anda para verememiştir. Öte yandan bankalar da alacaklarını tahsil etmekte zorlanmaya başlamış ve bir süre sonra bankalar da iflas etmeye başlamıştır. Tüm bunlar ekonominin daralmasına ve büyük bir işsizlik dalgasına yol açmıştır (McNeese, 2010: 33-35). Bu durum iktisadi olarak likidite krizi olarak adlandırılmaktadır. 1930 yılından 1933 yılına kadar hisse senedi sahipleri, mevduat sahipleri ve kredi sahipleri toplamda 2,5 milyar dolar kaybetmiş ve yine bu süre

içinde 9000'den fazla banka iflas etmiştir (Friedman & Schwarz, 1993: 351).

Başkan Hoover, ekonomik krizden çıkış için bazı politikaları uygulamaya başlamıştır. Başkan Hoover'ın politikaları çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Bu incelemeler bir yönüyle Hoover'ın “bırakınız yapsınlar” (laissez faire) politikalarını sürdürdüğünü ileri sürmektedir. Bu görüş, Hoover'ın yönetimde devletin krizi yönetmek için gerekli politikaları belirlemediğini ve girişimlerde bulunmadığını savunmaktadır (MacKenzie, 2010: 102). Hoover'ın politikalarını yorumlarken Keynesçi ekonomi politikalarının bunalımdan sonra geliştiğini de göz önüne almak gerekmektedir. Büyük Bunalımı yorumlayan iktisatçı John Maynard Keynes'in kitabı olan “İstihdam, Faiz ve Para” 1936 yılında yayımlanmıştır. Keynes, klâsik ekonomi teorisine eleştirel bir yaklaşım getirerek yeni bir ekonomi teorisi geliştirmiştir (Kumar, 2018: 1623).

Bazı araştırmacılar ise Hoover'ın böyle bir başkan olmadığını düşünmektedirler. Rothbard; Hoover'ın sanılanın aksine “laissez faire” düşüncesinin savunucusu olmayıp korporatif devlet kavramına uygun politikalar yürüten bir başkan olduğunu belirtmektedir. Hoover'ın her yönüyle Roosevelt'in bir öncülü durumunda olduğunu ileri sürmektedir (Rothbard, 1972: 111). Başka araştırmalarda da Hoover'ın 1929 Krizi'nden ve başkanlığından önce de Amerikan ekonomisini laissez-faire düşüncesinden birleştirici devlete dönüştürmeye yönelik niyetlerinin olduğu belirtilmektedir (Stabile, 1986: 819).

Wilson da Hoover'ın gönüllü ulusal ekonomik planı savunduğunu belirtmektedir. Gönüllü ulusal ekonomik plan, iş dünyası ile devlet arasında oluşan bir işbirliğinin ortaya çıkardığı bir plan olmaktadır. Buradaki amaç; artan verimlilikle üretimde kayıpları azaltmak, fiyatları düşürmek, ücretleri artırmak ve üretim salınımlarını kontrol etmektir (Wilson, 1975: 68).

Wilson'a göre Hoover, ekonomik kriz döneminde topluma acı reçete sunan politikaları uygulamak yerine kamu çalışmalarının artırılması, ücret kesintilerinin azaltılması, üretimin artırılması gibi politikaları uygulamıştır. Hoover, savaş sonrası Amerika'da büyük bir değişimin gerçekleşmekte olduğuna inanmıştır. 1924 yılında Birleşik Devletler Ticaret Odası'nda yaptığı bir konuşmada aşırı bireyseli faaliyetlerden işbirliğine dayalı bir yapıya geçilmekte olduğunu belirtmiştir (Wilson, 1975: 68).

Hoover'ın kriz dönemindeki ekonomi politikası ücretleri yüksek düzeyde tutmak ve sanayii yakından izlemek olarak özetlenebilir (MacKenzie, 2010: 107). Hoover, ücretlerin yüksek tutulmasının ekonomik faaliyetlerin ve istihdamın sürdürülmesi için gerekli olduğuna inanmıştır. 1929 Krizi'nden sonra Beyaz Saray'da önde gelen sanayicilerle yaptığı toplantıda sanayicilerden ücretleri düşürmemelerini istemiştir. Sanayiciler bunu başta kabul etmişler ancak ekonomik durumun gidişatı sonradan ücretlerin düşmesine neden olmuştur. 1932'de kamuoyunda ücretlerin düşürülmesinin işsizlik için çare olacağına ilişkin bir tartışma başlamışsa da Hoover görüşünü değiştirmemiştir (Stein, 1966: 102).

Krizle birlikte Hoover döneminde işsizlik artmaya başlamıştır. 1929 yılında % 3,2 olan işsizlik oranı 1930 yılında % 8,7'ye çıkmıştır. Sonraki yıllarda da işsizlik oranları artmaya devam etmiş; 1931 yılında % 15,9'a ve 1932'de % 23,6'ya çıkmıştır (Historical statistics of the United States, 1975: 135). Hoover'ın bu dönemde yaptığı en büyük yanırlardan biri Smooth-Hawley Gümrük Tarifeleri Yasası olmuştur. Bu yasa, ithal mallardan alınan gümrük vergilerini artırmaktadır. Bu yasaya karşılık olarak ithalatçı ülkelerin Amerikan mallarına uygulanan gümrük vergileri artırması Amerikan mallarının yurt dışındaki satışlarını olumsuz etkilemiş ve ekonomik krizi daha da ağırlaştırmıştır (Horwitz, 2011: 7).

Ekonomik kriz, bir ülkedeki vatandaşların yıl içinde ürettikleri son mal ve hizmetlerin belli bir para birimi karşılığındaki değerinin toplamı olan gayri safi milli hasılaya (GSMH) da yansımıştır. 1929 yılı baz alınarak (1929 yılı 100 olarak kabul edildiğinde) GSMH endeksi değerlendirildiğinde; GSMH endeksinin 1930'da 97,4'e, 1931'de 88,5'e, 1932'de 79,4'e düştüğü görülmektedir (Historical statistics of the United States, 1975: 197). Kişi başı gelir ise 1929'da 847 dolar iken, 1930'da 734 dolara, 1931'de 611 dolara, 1932'de ise 465 dolara düşmüştür (Historical statistics of the United States, 1975: 224).

Tablo 2'de Hoover'in başkanlığı dönemindeki federal bütçeden yapılan sosyal refah harcamaları yıllara göre başlıklar hâlinde verilmiştir. Tabloda birçok sosyal refah harcamasının arttığı görülmekle birlikte artışların çok büyük olmadığı görülmektedir. Kamu yardımı ve konut alanlarında ise hiçbir harcamanın yapılmadığı görülmektedir. Tablo 3'te Hoover'in başkanlığı dönemindeki eyalet kaynaklarından ve yerel kaynaklardan yapılan sosyal refah harcamaları yıllara göre başlıklar hâlinde verilmiştir. Bu tablodan da görüldüğü gibi kaynakların büyük bölümünün eğitim için harcandığı görülmektedir. Aynı zamanda diğer sosyal refah uygulamalarına da kamu yardımlarına göre daha az pay ayrılmıştır. Toplamda da sosyal refah harcamalarının büyük bir bölümünün yerel düzeyde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Hoover döneminde sosyal politika uygulamalarından bazılarında yer verilirken, bunlar çok farklı alanlarda geniş bir biçimde uygulanmamıştır. Hoover'ın, kriz döneminde krizden önceki döneme göre çok farklı bir politika izlediği söylenememektedir. Hoover, kendiliğinden harekete geçen kalkınma güçlerinin etkisine inanmış; her ne kadar hükümetin harekete geçme zorunluluğunu tamamen reddetmesi de yardım ve kalkınmanın ancak eyalet hükümetlerini ve halkın yardımseverlik duygularını ilgilendiren bir öge olduğu düşüncesini savunmuştur. Hükümetin doğrudan doğruya işsizlere ve aç kalanlara

yardım etmesiyle ilgili yapılan çeşitli teklifleri reddetmiştir (Nevins & Commager, 2005: 390).

Tablo 2: Herbert Hoover Döneminde Federal Sosyal Refah Harcamaları (Milyon Dolar)

Yıllar	Toplam	Sosyal güvenlik	Kamu yardımı	Sağlık ve tıbbi programlar	Emeklilik programları	Eğitim	Konut	Diğer sosyal refah uygulamaları
1929	798	56	-	47	658	37	-	1
1930	817	60	-	47	668	40	-	2
1931	911	69	-	51	744	45	-	2
1932	1002	75	-	55	825	46	-	2

Kaynak: Historical Statistics of the United States, 1975: 341.

Tablo 3: Herbert Hoover Döneminde Eyaletlerden ve Yerel Fonlardan Yapılan Sosyal Refah Harcamaları (Milyon Dolar)

Yıllar	Toplam	Sosyal güvenlik	Kamu yardımı	Sağlık ve tıbbi programlar	Emeklilik programları	Eğitim	Konut	Diğer sosyal refah uygulamaları
1929	3123	286	60	304	-	2397	-	75
1930	3268	301	78	331	-	2483	-	76
1931	3290	299	164	355	-	2394	-	77
1932	3301	281	256	379	-	2306	-	79

Kaynak: Historical Statistics of the United States, 1975: 341.

Tüm bu gelişmeler halkın “Yeni Uzlaşma” (New Deal) vadeden Demokrat Partili Başkan adayını Franklin D. Roosevelt’e yaklaşmasına ve onun iktidara gelmesine yol açmıştır. Roosevelt dönemi, Amerika’da yeni bir dönemi başlatmış; daha önce uygulanmayan ya da geniş çerçevede uygulanmayan birçok sosyal politika uygulamasının hayata geçirildiği bir dönem olmuştur.

6. Roosevelt'in İktidara Gelmesi ve Sosyal Politikadaki Dönüşüm

“Yeni Uzlaşma” (New Deal) söylemiyle Roosevelt, 1932 yılında yapılan seçimlerde iktidara gelmiştir. 1852 seçimlerinden sonra halkın çoğunluğunun oyunu alarak iktidara gelen ilk Demokrat Partili başkan adayı olmuştur. Seçici kurulda Roosevelt, rakibi Hoover'a karşı 472'ye karşı 59 üyeye üstünlük sağlamıştır. Kongre'nin Senato kanadında Demokratlar 60 sandalye kazanırken Cumhuriyetçiler 35 sandalye elde edebilmişlerdir. Temsilciler Meclisi'nde ise 310 üyeyi Demokratlar alırken, Cumhuriyetçiler 117 üye kazanabilmişlerdir (Milkis & Nelson, 1994: 278).

Roosevelt, sosyal politika bağlamında öncelikli olarak istihdam konusuna yoğunlaşmıştır. Roosevelt, göreve geldikten sonra 4 Mart 1933 tarihinde yaptığı konuşmada kendilerinin en büyük öncelikli görevinin insanları işe yerleştirmek olduğunu belirtmiştir. Roosevelt, eğer geniş açıdan bakılırsa ve cesur davranılırsa çözülemeyecek bir sorun olmadığını belirtmiştir. Bu konuşmada Roosevelt, insanları işe yerleştirmenin bir parça da devletin doğrudan iş olanakları sağlamasıyla başarılabileceğini belirtmiştir. Böylelikle hem insanlara iş sağlanacağını hem de çok gerekli olan projelerin ülkenin kendi doğal kaynakları kullanılarak başarılabilmesini belirtmiştir (Roosevelt, 1933).

Roosevelt, döneminin başlangıcında krizden çıkış ve ekonomiyi yoluna koyma amacıyla bir dizi programı uygulamaya koymuştur. Federal hükümet, Finansal Yeniden Yapılandırma Kuruluşunu (Reconstruction Finance Corporation- RFC) ve Federal Acil Yardım Yönetimini (Federal Emergency Relief Administration- FERA) etkin duruma getirerek ekonomik sorunlara karşı etkin bir rol üstlenmeye başlamıştır (Friedel, 1965: 13). FERA, eyaletlerle işbirliği içinde işsizlik nedeniyle ortaya çıkan güçlükleri ve sorunları çözmeyi amaçlamıştır (Federal Emergency Relief Act of 1933).

Roosevelt döneminde bankacılık sektörünü düzenlemek için “Glass-Steagall Yasası” yürürlüğe girmiştir. 1933 yılında yürürlüğe giren yasayla ticari bankalar, yatırım bankalarından ayrılmıştır. Ticari bankaların menkul değerlerle ilgilenmesi, yatırım bankalarının da mevduat hesabı açtırmaları yasaklanmıştır. Glass-Steagall Yasası ile piyasaya yeni girecek olan banka sayısının sınırlandırılması ve böylelikle mevduatlara verilen federal güvencenin uygulanabilir olması sağlanmak istenmiştir. Ancak diğer yandan, küçük ve orta ölçekli işletmelerin dış finansman kaynaklarına ulaşmalarını sınırlandırdığı ve yatırım bankalarının sermayelerini azalttığı düşünülmüştür. Fakat sonuçta bu yasanın Amerikan ekonomisinin toparlanmasına katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Neal & White, 2012: 104).

Roosevelt döneminde hem istihdamın artırılması hem de üretimin artırılması için 1933 yılında çıkarılan diğer bir yasa da “Ulusal Sanayii Kurtarma Yasası” (National Industrial Recovery Act-NIRA) olmuştur. Bu yasanın çıkış nedeni olarak üretken nüfusta yaygın olan işsizliğin iç ve dış ticarete düşüşe neden olması, toplum refahını azaltması, Amerikan halkının hayat standartlarında düşüşe neden olması olarak açıklanmıştır (National Industry Recovery Act, Sec. 1). Bu yasa, işçi-işveren tarafları arasında yapılacak görüşmelerle azami çalışma süresi ve asgari ücretin belirlenmesi ve diğer iş ilişkilerinin getirdiği pazarlıkların yapılması konularını hükme bağlamaktadır (National Industry Recovery Act, Sec. 7/b). Ayrıca çalışanlarla işverenin anlaşamaması durumunda asgari ücretin ve azami çalışma süresinin belirlenmesi başkanın takdirine bırakılmıştır. Ancak başkan buna; iş kolundaki uygulamaları, çalışma koşullarını ve diğer düzenlemeleri dikkate alarak yapacağı bir değerlendirme sonucunda karar verecektir (National Industry Recovery Act, Sec. 7/c).

Bu yasa 1935 yılında Yüksek Mahkeme tarafından iptal edilmiştir. Fakat çalışanlara ilişkin maddeleri 1935 yılında çıkarılan Wagner Yasası (Ulusal Çalışma İlişkileri Yasası) ve 1938 yılında

çkarılan Adil Çalışma Standartları ile yeniden düzenlenmiştir (Nevins & Commager, 2005: 396).

Bu yasanın 7. bölümünde ise çalışan hakları ele alınmıştır. Çalışanlara bir sendika kurabilme, var olan bir sendikaya girebilme ya da bir sendikaya destek verebilme hakkı verilmektedir. Böylelikle çalışanların kendi seçtikleri temsilcileri aracılığıyla işverenle pazarlık yapabilmesi yasa kapsamına alınmıştır (National Labor Relations Act, Sec. 7).

Bu yasanın 8. bölümünde ise adil olmayan çalışma uygulamaları ele alınmış ve bu tür uygulamalar yasa dışı kabul edilmiştir. Bu kapsamda işverenin çalışanlara 7. bölümde belirtilen konular kapsamında baskı uygulaması, sınırlandırması ya da çalışanın vereceği karara karışması yasaklanmış ve bunlar adil olmayan çalışma uygulamaları olarak kabul edilmiştir. İşverenin herhangi bir işçi sendikasının kurulmasında ya da yönetilmesinde baskın rol oynaması ya da bu süreçlere karışması yasaklanmıştır. İşverenin çalışma saatleri içinde herhangi bir zaman ve ücret kaybına yol açmadan çalışanlarla görüşmesi yasal kabul edilmiştir. İşverenin çalışanlar arasında sendika üyeliği nedeniyle ayırım yapması yasaklanmıştır. İşverenin, kendi aleyhinde dava açan ya da ifade veren çalışanlara karşı herhangi bir yaptırımında bulunması yasaklanmıştır. Bu bölümde ayrıca işçi sendikalarının üyeleriyle ve işçilerle olan ilişkileri de düzenlenmiştir (National Labor Relations Act, Sec. 8).

Wagner Yasası'ndan sonra 1938 yılında çıkarılan "Adil Çalışma Standartları Yasası"nda (Fair Labor Standards Act) Amerikan çalışma hayatına bir dizi yenilik getirilmiştir. Yasanın altıncı bölümünde asgari ücretin tanımı yapılarak her çalışana saat başı asgari ne kadar ücret verileceği belirlenmiştir. Yasanın yedinci bölümü ise azami çalışma süresini belirtmektedir. Buna göre azami çalışma süresi haftalık 40 saat olarak belirlenmiştir. Haftalık 40 saati geçen her çalışma saati için işçiye ücretinin 1,5 katı kadar ücret ödenmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca

çalışanlara işverenin en az ne kadar ve en fazla ne kadar mesai yaptırabileceği de belirlenmiştir (Fair Labor Standards Act of 1938, Sec. 6 & 7).

Yasanın 3. bölümünün 1. maddesinde çocuk işçi çalıştırılmasına da değinilmiştir. Buna göre herhangi bir işte çalışabilmek için 16 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. 16-18 yaş arası çocukların belirli işlerde belirli şartlarda çalıştırılabileceği hükme bağlanmıştır. Herhangi bir engelleyici koşula bağlı olmadan çalışabilmek için 18 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir (Fair Labor Standards Act of 1938, Sec. 3).

Ayrıca bebekli annelere bebeklerini emzirmeleri için süt izni hakkı da bu yasayla verilmiştir. Böylelikle kabul edilebilir bir süre kapsamında süt izni sağlanmıştır. Bu doğrultuda, işletmelerde süt odasının oluşturulması da yasa kapsamına alınmıştır (Fair Labor Standards Act of 1938, Sec. 7).

Ekonomik krizin etkilerini azaltmak için bu dönemde çıkarılan yasalardan biri de “Tarım Düzenleme Yasası” (Agricultural Adjustment Act-AAA) olmuştur. Bu yasa 12 Mayıs 1933 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kısa adı bu olmakla birlikte asıl adı “Ulusal Ekonomik Acil Durumu Tarımsal Alım Gücünü Artırarak Rahatlatma Yasası”dır (The Agricultural Adjustment Act and its Operation, 1934: 1). Bu yasa, üreticiye fiyat desteği ve üretim kontrolü amacıyla yürürlüğe konulmuştur. Ancak birçok çevreden bu yasaya karşı bir tepki gelmiştir. Bu nedenle 1935 yılı sonuna kadar hükümete karşı açılan dava sayısı 1700’ü bulmuştur. Yüksek Mahkeme 6 Ocak 1936’da 3’e karşı 6 oyla AAA’nın temel bileşenlerinin anayasaya aykırı olduğuna hükmederek yasayı iptal etmiştir (Winders, 2014: 277).

AAA’nın Yüksek Mahkeme tarafından iptal edilmesi üzerine kongre ikinci bir çiftçiye yardım yasasını yürürlüğe koymuştur. Bu yasaya göre hükümet, topraklarının bir bölümünde toprağı koruyan

bitkileri yetiştiren çiftçilere para yardımında bulunacaktır. 1940'a kadar bu programa yaklaşık 6 milyon çiftçi katılmıştır. Yeni yasa aynı zamanda fazla ürün için ödünç para verilmesini, sürekli ürün stoğu sağlamaya yönelik ambar kolaylıkları sağlamış, düşük faiz oranlarıyla çiftçiye kredi sağlamıştır. Ayrıca kiracı çiftçilerin arazi sahibi olması için para verilmesi ve fazla arazisi olmayan çiftçilerin kalkındırılması işini de üzerine almıştır (Nevins & Commager, 2005: 396).

Yüksek Mahkemenin Yeni Uzlaşma (New Deal) ile ilgili yasaları iptal etmesi nedeniyle Roosevelt Yüksek Mahkemenin durağan yapısının değişmesi gerektiğini belirterek mahkemenin üyeleriyle ilgili bir düzenlemeyi gündeme getirmiştir. Buna göre, hizmette 10 yılını doldurmuş ve 70 yaşını aşmış her federal yargıç sayısı kadar genç üyenin mahkemeye atanmasına Kongre karar verebilecektir. Bu dönemde Yüksek Mahkemenin en genç üyesi 61 yaşında, en yaşlı üyesi ise 80 yaşında olup mahkemede görevli yargıçların yaş ortalaması 72'dir. Başkan'ın bu uygulamasının anayasal açıdan aykırılığı bulunmamakla birlikte kamuoyunda Başkan'ın mahkeme kararlarını etkileyeceği düşüncesi nedeniyle tepkilere neden olmuştur. Bunun sonucunda Roosevelt'in teklifi yasalaşmamıştır; fakat bir süre sonra Yüksek Mahkemenin üyelerinden birinin görevden ayrılması sonrasında Yüksek Mahkeme yeni bir anlayış içine girmiş ve Yeni Uzlaşma lehine kararlar vermeye başlamıştır (Göze, 1987: 519-522).

20 Haziran 1935 tarihinde çıkarılan Sosyal Güvenlik Yasası (Social Security Act) ile genel refahı sağlamak amacıyla yaşlılara, bakıma muhtaç ve engelli çocuklara, annelere, kamu sağlığına ve işsizlere ödenek bağlanması ve bu kesimlerin gelirlerinin artırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurulu'nun oluşturulması da karara bağlanmıştır (Social Security Act, Introduction).

Bu yasanın birinci bölümü federal hükümetin eyaletlere yaşlılara ödenmek üzere yapılacak yardımın miktarını ve genel çerçevesini ortaya

koymaktadır. Yasanın ikinci bölümünde göre 65 yaş ve üstü yaşlıların ödenekten yararlanması kararlaştırılmıştır. Yasanın üçüncü bölümünde yaşlılara dağıtmak üzere ödeneği alacak olan eyaletin yapacağı işler anlatılmıştır. Buna göre eyaletler yaşlı ödeneği alacak olanları Sosyal Güvenlik Kurulu'na bildirecek ve toplam tutarı da belirtecektir. Sosyal Güvenlik Kurulu, yaptığı incelemeden sonra gerekli ödemenin yapılması için Hazine Bakanlığı'na bildirecektir (Social Security Act, Sect. 1, 2, 3). Bu yasayla işsizler için de ödenek sağlanması karara bağlanmıştır. Böylelikle mali yılın bitimi olan 30 Haziran 1936 tarihine kadar toplamda 4.000.000 dolar ve sonrasındaki her mali yıl için toplam 49.000.000 dolar ödenek ayrılması kararlaştırılmıştır (Social Security Act, Sect. 301).

15 Kasım 1935'te ilk işsizlik sigortası yasası Columbia'da uygulanmak üzere Sosyal Güvenlik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Bunun ardından 27 Kasım 1935'te ise Wisconsin'de yasa uygulanmaya başlamıştır (Unemployment Insurance Review, 1965: 32).

Kapsam içine alınan diğer bir grup da bakıma muhtaç çocuklar olmuştur. Bu kapsamda mali yılın bitimi olan 30 Haziran 1936 tarihine kadar toplamda 24.750.000 dolar ve sonrasındaki her mali yıl için saptanan amaçları gerçekleştirmeye yetecek kadar ödenek ayrılması kararlaştırılmıştır (Social Security Act, Sect. 401). Ayrıca kırsal kesimlerde annelerin ve çocukların sağlığının korunması için de ödenek ayrılmıştır. Bu yasa bölümünde ekonomik açıdan zorluklarla karşılaşan anne ve çocukların bakımı amaçlanmıştır. Bu kapsamda yapılacak gerekli ödemelerin Çocuk Bürosu tarafından onaylanması karara bağlanmıştır (Social Security Act, Sect. 501).

Yasa kapsamında evsiz, yardıma muhtaç, ihmal edilmiş, suçlu olma tehlikesi gösteren çocukların bakımı için özellikle de kırsal bölgelerde Federal Çocuk Bürosu ile eyaletlerin ilgili birimlerinin işbirliğiyle kamu refahını artırıcı hizmetlerin sağlanması amaçlanmıştır (Social Security Act, Sect. 521). Engelli vatandaşların topluma

kazandırılması amacıyla rehabilitasyon hizmetleri sağlanmaya başlanmıştır (Social Security Act, Sect. 531). Yeterli kamu sağlığı hizmeti sağlayabilmek için de yasa kapsamında kaynak ayrılması kararlaştırılmıştır. Yerel sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, sağlık personelinin eğitilmesi ve sağlık kuruluşları için kaynak ayrılmıştır (Social Security Act, Sect. 601).

Bu yasayla birlikte oluşturulan Sosyal Güvenlik Kurulu (Social Security Board) senatonun önereceği ve onaylayacağı ve Devlet Başkanı'nın atayacağı üç üyeden oluşacaktır. Kurul üyeleri görevleri boyunca herhangi bir başka işte çalışamayacak, herhangi bir başka işin içinde olmayacaktır. Üyelerin ikiden fazlası aynı partinin üyesi olmayacak ve görev süreleri 6 yıl olacaktır. Kurul başkanı, devlet başkanı tarafından belirlenecektir (Social Security Act, Sect. 701).

Sosyal Güvenlik Kurulu bu yasa kapsamında verilen görevleri yerine getirmekle ve iktisadi güvenliği sağlamak amacıyla en etkili yöntemleri ortaya koyarak önerilerde bulunmakla yükümlü kılınmıştır. Bunu sosyal güvenlik, yaşlılık ödeneği, işsizlik ödeneği, kaza tazminatı ve ilgili konuları dikkate alarak yapması kararlaştırılmıştır (Social Security Act, Sect. 702). Bu yasa kapsamında aynı zamanda işsizlik fonu da kurulmuştur (Social Security Act, Sect. 904). Ayrıca görme engelliler de yasada unutulmamış, onlara da yardım edilmesi sağlanmıştır (Social Security Act, Sect. 1001).

1935 yılında ilk sağlık sigortası yasa tasarısı Amerikan Kongresi'ne Abraham Epstein tarafından sunulmuştur. "Epstein Tasarısı" olarak da adlandırılan bu yasa tasarısını Kansas Senatörü Arthur Capper savunmuştur. Her ne kadar Capper tasarısını 1935 yılında ve 1937 yılında yeniden gündeme getirmişse de bu tasarı gerekli ilgiyi görmemiştir (Corning, 1969: 51).

1 Eylül 1937 tarihinde Roosevelt'in onaylamasıyla yürürlüğe giren yasayla da devletin vatandaşlarına konut yardımı yürürlüğe

girmiştir. Kısaca “Wagner-Steagall Yasası” olarak bilinen “Konut Yasası” (Housing Act) güvensiz ve sağlıksız barınma koşullarını iyileştirmek, kentlerde ya da kırsal kesimde düşük gelirli ailelerin barınma konusundaki olumsuzlukları düzeltmek amacıyla düzenlenmiştir (Wagner-Steagall Act, 1937: 888).

Amerika’da nüfusun yaklaşık 126 milyon olduğu (Historical statistics of the United States, 1975: 8) 1933 yılında devletin destek programlarından yaklaşık 5.000.000 ailenin ve bireyin yararlandığı açıklanmıştır. Sanayideki genişleme ve sivil çalışma programlarının 1933-1934 kışında devreye girmesiyle birlikte Haziran 1934’te destek alan ailelerin ve bireylerin sayısının 3.000.000’den aşağıya düştüğü görülmüştür. Sivil çalışma programının 1934’te sona ermesiyle birlikte destek alanların sayısı Nisan 1934’te yaklaşık 4.400.000’e, Mart 1935’te ise yaklaşık 5.500.000’e yükselmiştir. Acil Yardım Yasası kapsamında sağlanan fonlarla oluşturulan çalışma programı kapsamında 1935 yılı sonunda yaklaşık 3.500.000 kişinin kamuda istihdam edildiği görülmektedir (Hopkins, 1936: 8-9).

Program kapsamında insanlar çeşitli işlerde çalıştırılmışlardır. Bu kapsamda insanlar yol, okul ve diğer kamu binalarının, park ve çocuk oyun bahçelerinin yapımında; altyapı, kuraklık ve erozyonla mücadele hizmetlerinde istihdam edilmiştir. Ayrıca lise ve kolejde okuyan yaklaşık 289.000 öğrenciye öğrenimlerini sürdürebilmeleri için de destek sağlanmıştır (Hopkins, 1936: 1).

İşsizliği azaltmaya dönük önlemlerden bir diğeri de gençlerin çalışmasını sağlayacak bir program olan “Sivil Muhafaza Birlikleri” (Civilian Conservation Corps-CCC) olmuştur. Programın başlangıcı olan 1933 yılından programın sona erdiği 1942 yılına kadar yaklaşık 3 milyon işsiz genç bu birliklerde çalışmıştır. Bu kapsamda bu birlikler Amerika’nın doğal kaynaklarını hem korumaya hem de geliştirmeye dönük işlerde çalışmışlardır. Ağaç dikmek, barajlar yapmak, yangınlarla

mücadele etmek, selleri önlemek gibi işler bu birliklerin yaptığı işler arasındadır (Bass, 2012: 250).

Bu birliklere katılmak için bazı koşullar belirlenmiştir. Bunlardan ilki katılımcıların işsiz olması koşuludur. Diğer bir koşulda çalışacak gençlerin aileleri de kamu yardımı almak zorundaysa, aldıkları 30 dolarlık aylığın 22-25 dolarını ailelerine göndermeleri gerekmektedir. CCC'ye katılacak gençlerin ayrıca bekâr ve 18-25 yaş aralığında olması zorunludur. CCC, faaliyet gösterdiği yaklaşık 9 yıl boyunca yalnızca genç erkekleri istihdam ettirmiş, hiç kadın çalışan almamıştır (Maher, 2002: 437).

Tennessee Vadisi Yönetimi (Tennessee Valley Authority-TVA) projesi de diğer bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. 18 Mayıs 1933 tarihinde yürürlüğe giren TVA ile ilk kez tüm bir bölgenin gelişimini planlamak için devlete yetki verilmiştir. Başkan Franklin Roosevelt ve çevresindekiler bu projeyi yoksulluğu ve bölgesel ekonominin geri kalmışlığını ortadan kaldırma açısından bir sosyal deney olarak da görmüşlerdir. Kısa bir süre sonra TVA, Tennessee Vadisi ve çevresindeki barajlar için geniş çaplı bir plan olarak ortaya çıkmıştır. Bu barajların birçok amacı vardır: Tennessee Nehri ile diğer bölgeler arasında bağlantı sağlamak, su taşkınlarını önlemek, ucuz hidroelektrik enerjisi sağlamak ve böylelikle ucuz işçilikle birlikte sanayii bölgeye çekmek. TVA ile Doğu Tennesseelilerin hayatları değişmiştir. On yıllık bir süreç içinde çoğu çiftçilerin evlerine elektrik ve ev eşyası gelmiş, evlere temiz su hattı çekilmiştir. Ayrıca baraj inşaatları, ucuz elektrik ve işçilik bölgede yaşayan insanlara yeni iş alanları açmıştır (Walker, 1998: 417-418).

1940 yılının Kasım ayındaki başkanlık seçimlerini yine Roosevelt kazanmıştır. Bu Amerikan tarihinde bir başkanın ilk kez üçüncü kez seçildiği bir seçim olmuştur. Amerika, yaklaşan savaş tehlikesi içinde birtakım savunma programlarına başlamıştır (Nevins & Commager,

2005: 404-405). Japonların 7 Aralık 1940'taki Pearl Harbour baskınından sonra 8 Aralık 1940'ta Amerika, Japonya'ya savaş ilan etmiştir (Tindall & Shi, 2000: 1009-1010). İkinci Dünya Savaşı yılları sanayideki üretimin ağırlığının savaş sanayiine kaymasına yol açmıştır. Federal hükümet, savaş hedefleri için fabrikaların yapımına ya da geliştirilmesine büyük paralar harcamıştır (Nevins & Commager, 2005: 412).

Bu dönemde iş alanları hiçbir dönemde olmadığı kadar genişlemiş ve çalışma hayatında yaklaşık üç milyon kadın yer almıştır. İşçiler fazla mesai yapmış, grevlerden vazgeçmiştir. Hükümet, sanayiciler ve işçiler işbirliği içinde çalışmıştır. 1940 Temmuz'undan 1945'te Japonya'nın yenilgisine kadarki sürede Amerikan fabrikaları ve tersaneleri 300.000 kadar uçak, 86.000 tank, üç milyon makineli tüfek, her çeşitten 71.000 gemi ve 55 milyon ton ticaret gemisiyle o döneme kadarki en yüksek miktarda petrol, kereste, çelik ve alüminyum çıkarmıştır (Nevins & Commager, 2005: 412).

Başkan Roosevelt, 11 Ocak 1944 tarihinde ekonomik haklar bildirgesini kamuoyuna sunmuştur. Bu bildirmede herkesin yeterli sağlık hizmeti alma hakkı ve sağlık hizmetlerine ulaşma fırsatı ve sağlıklı yaşama hakkına yer verilmiştir (Social security chronology, 1940s). Roosevelt, 1944 yılındaki başkanlık seçimlerini dördüncü kez kazandıktan sonra ekonomik haklar konusunda açıklamalarda bulunmuştur. Buna göre her Amerikalının refahı ve huzuru için ekonomik haklara sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Roosevelt, ekonomik haklar kapsamında şu haklardan söz etmiştir: Vatandaşların sanayide, dükkânlarda, çiftliklerde, madenlerde yararlı ve kazançlı işler bulma hakkı. Vatandaşların yiyecek, giyim ve dinlenme için yeterli para kazanma hakkı. Her bir çiftçiye ürün yetiştirme ve satma, ürünlerinin getirisinin kendisi ve ailesine saygın bir yaşam sağlaması hakkı. Her ölçüde iş yapan iş adamının haksız rekabetten ve tekelleşmeden uzak bir serbest rekabet ortamında ticaret yapma hakkı. Her bir ailenin iyi bir evde

oturma hakkı. Her bir vatandaşın yeterli ölçüde sağlık hizmetlerinden yararlanma ve sağlıklı yaşam sürme hakkı. Her bir vatandaşın yaşlılık, hastalık, kaza ve işsizliğin getirdiği ekonomik korkularına karşılık yeterli derecede korunması hakkı. Herkesin iyi bir eğitim alma hakkı (Roosevelt, 1950: 41'den aktaran Austin, 2015: 2-3).

Roosevelt döneminde uygulanan politikalar çeşitli kesimler tarafından eleştiriye uğramıştır. Bu kesimlerden biri Cumhuriyetçi Parti olmuştur. Cumhuriyetçi Partililerin bir bölümü yeni uzlaşmayla anayasaya aykırı olarak bireysel özgürlüklerin azaldığını ve başkanlık yetkilerinin arttırıldığını ileri sürmüşlerdir. Bunun sonucunda demokratik yapılara bir saldırının gerçekleşmekte olduğunu düşünmüşlerdir. Cumhuriyetçi Parti'nin diğer bir bölümü ise daha soğukkanlı bir biçimde devletin ekonomide artan rolünü ve sosyal politika uygulamalarını bir ölçüde benimsemekle birlikte uygulanan politikaların siyasi ve ekonomik sonuçlarından kuşku duymuşlardır (Mason, 2012: 43).

Kongre'de Cumhuriyetçi Parti ile Roosevelt'in politikalarını beğenmeyen Demokrat Partililerin yakınlaşmasıyla Roosevelt'e yönelik muhalefette yeni gelişmeler yaşanmıştır. Cumhuriyetçi Parti ve bazı muhafazakâr Demokrat Partililer tarafından kurulan ve 1937 yılının başlarında etkin bir biçimde çalışmaya başlayan "muhafazakâr koalisyon" 1939 yılına gelindiğinde hükümetin programlarını engelleyebilecek bir güce ulaşmıştır. Bu koalisyon hükümetten bütçenin dengeli olmasını istemiş, refah programlarına karşı çıkmış, çalışanların örgütlenmesine kuşkuyla yaklaşmış, eyaletlerin haklarını savunmuş ve sınırlı bir devlet yönetimini savunmuştur (Patterson, 1966: 757).

Diğer bir muhalefet birlikteliği ise Amerikan Özgürlük Ligi (American Liberty League - ALL) olmuştur. 1934 yılından 1940 yılına kadar faaliyet gösteren ALL, kriz sonrası ortaya çıkan muhafazakâr iş insanlarından oluşan bir gruptur. Bu grup; devletin piyasaya

müdahalesinin, kamu harcamalarının ve yasal düzenlemelerin azaltılmasını savunmuştur (Carlisle, 2005: 510-511). ALL, Roosevelt yönetimini anayasal hak ve özgürlükleri önemsemeyen büyük bir bürokratik yapı oluşturduğu, vergi mükelleflerinden toplanan vergilerle kendi propagandasını yaptığı, yarar getirmeyecek kamu harcamalarına çok para harcadığı, Amerikan iş dünyasına zarar verdiği, vergi toplama yetkisini suiistimal ettiği, vergileri yükselttiği, kamu borçlarını artırdığını ve ülkeyi iflasa sürüklediği gerekçeleriyle eleştirmiş ve yeni uzlaşmaya (new deal) karşı çıkmıştır (Bulletin of the American Liberty League, 1936: 2).

Roosevelt döneminde uygulanan “Yeni Uzlaşma” programı bazı araştırmacılar tarafından faşizm ve nasyonal sosyalizm ile karşılaştırılmıştır. Schivelbusch’a göre, İtalya birkaç yıl önce geniş kapsamlı propaganda çalışmaları eşliğinde liberal ekonomik sistemini korporatif bir sisteme dönüştürmeye başladığından dolayı 1933 yılında faşizm, “yeni uzlaşma” ile karşılaştırılmaya başlanmıştır. Özellikle dönemin İtalyan basınında bu karşılaştırmaların yapıldığı görülmüştür (Schivelbusch, 2014: 35).

“Yeni Uzlaşma”nın faşizme ve nasyonal sosyalizme benzetilmesinin temelinde bazı ilişkilendirmelerin yer aldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları; liberal ekonomik politikalarından uzaklaşılması, Ulusal Kalkınma Yönetimi’nin (NRA) planlama hamlelerinin bir tür korporatizme benzetilmesi, ekonomide devletçiliğin ve sosyal planlamanın yer alması gibi gerekçelerdir. Kimilerine göre “Yeni Uzlaşma”, demokrasi kılığına girmiş bir faşizm olarak değerlendirilmiştir (Schivelbusch, 2014: 37-42).

Polanyi ise tüm bu görüşlere karşı çıkmaktadır. Ona göre, ekonomi politikalarında değişiklik olmakla birlikte diğer alanlarda bir benzerlik söz konusu değildir. Polanyi’ye göre, diktatörlükle yönetilen ülkelerle demokratik bir kamuoyunu koruyanlar arasındaki dış

benzerlikler, demokratik tartışma ve karar kurumlarının büyük önemini vurgulamaya devam etmektedir. Rusya, diktatörlükle özellikleri taşıyan bir sosyalizme yönelmiştir. Almanya, Japonya, İtalya ve daha küçük ölçüde Birleşik Devletler ve Büyük Britanya gibi savaşa hazırlanan ülkelerde liberal kapitalizm yok olmuştur. Fakat doğmakta olan faşizm, sosyalizm ve yeni uzlaşma (new deal) rejimleri ancak laissez faire ilkelerini bir kenara bırakmak konusunda birbirlerine benzemektedir (Polanyi, 2011: 326-327).

Bu farklılığı ele alan diğer bir isim de Garryaty olmuştur. Garryaty'ye göre nazizm ile yeni uzlaşma arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Naziler, demokratik kurumları ortadan kaldırmış ve kendilerine karşı olan birçok insanı cezalandırmıştır. Ancak Amerika'da yeni uzlaşmada böyle bir uygulamaya rastlanmamıştır. Demokratik kurumlar varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürmüşlerdir (Garryaty, 1973: 908).

7. Sonuç

1920'li yıllarda Amerika'da ortaya çıkan olumlu hava 1929 kriziyle birlikte bozulmuştur. 1929 yılında başlayan ekonomik kriz Amerika'yı birçok açıdan etkilemiştir. Krizle birlikte ortaya çıkan ekonomik ve sosyal sorunlar bunları çözmeyi vadeden Roosevelt'i iktidara getirmiştir. Roosevelt'in başkanlığı döneminde sosyal politika alanında birçok yeni politikalar uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulamalar sonucu bu dönem, Amerikan tarihinde sosyal politikada dönüşüm yılları olmuştur. Bu uygulamaların birçoğunun günümüzde bazı değişiklikler geçirmekle birlikte sürdürüldüğü görülmektedir. Bu dönemde yürürlüğe giren "Sosyal Sigorta Yasası" bazı değişikliklerle birlikte yürürlükte. Aynı zamanda "Sosyal Sigorta Kurulu" 1946 yılında Sosyal Sigorta Yönetimi adını almış olsa da bu kurulun da görevini sürdürdüğü görülmektedir.

Yine günümüzde “Federal Çalışma Bürosu”nun, “Çocuk Destek Ofisi”nin, “Ulusal Çalışma İlişkileri Bürosu”nun ve “Federal Çalışma Standartları Yasası”nın yürürlükte olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Roosevelt dönemindeki sosyal politika uygulamaları içinde yer alan bazı temel uygulamaların kurumsallaşarak varlığını sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle Roosevelt döneminin sosyal politika alanında bir dönüm noktası oluşturduğu söylenebilmektedir.

Roosevelt dönemini değerlendirmek için sosyal politika alanlarına giren konulardaki gelişmeleri gözden geçirmek gerekmektedir. Örneğin Hoover döneminde 1932 yılında % 23,6 olan işsizlik oranı; Roosevelt’in iktidara geldiği ilk yıl % 24,9’a çıkmıştır. Ancak bundan sonraki yıllarda 1934’te % 21,7’ye, 1935’te % 20,1’e, 1936’da % 16,9’a, 1937’de % 14,3’e düşmüş; 1938’de % 19’a çıkmakla birlikte; 1939’dan sonra sürekli düşüş eğilimini sürdürmüş ve 1944 yılında** % 1,2’ye düşmüştür (Historical Statistics of United States, 1975: 135). Her ne kadar 1939’dan sonraki düşüş eğiliminde II. Dünya Savaşı’nın etkileri görülüyor olsa da genel olarak uygulanan sosyal politikaların istihdamın artırmasında etkisinin olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 4: Franklin D. Roosevelt Döneminde Federal Sosyal Refah Harcamaları (Milyon Dolar)

Yıllar	Toplam	Sosyal güvenlik	Kamu yardımı	Sağlık ve tıbbi programlar	Emeklilik programları	Eğitim	Konut	Diğer sosyal refah uygulamaları*
1933	1339	81	345	52	819	41	-	2
1934	2771	95	2004	48	530	93	-	2
1935	3207	119	2374	50	598	53	13	2
1936	6506	133	2310	55	3826	139	42	3
1937	3788	193	2494	70	880	143	3	4
1938	3255	295	2075	73	615	188	4	5
1939	3987	358	2871	79	596	73	3	7

1940	3443	394	2243	97	620	75	4	11
1941	3660	470	2188	232	605	136	9	22
1942	3605	532	1698	471	637	218	14	36
1943	3684	565	818	1383	617	251	14	36
1944	3759	631	428	1725	713	193	18	56

Kaynak: Historical Statistics of the United States, 1975: 341.

* Diğer sosyal refah uygulamaları çocuk hizmetleri, yaşlılık, çocuk suçları, yaşlılık programları, yoksullukla mücadele programları gibi diğer sosyal refah harcamalarını içermektedir.

** Franklin D. Roosevelt, 12 Nisan 1945 tarihinde vefat ettiğinden 1945 yılı değerlendirme dışında tutulmuştur.

Diğer bir gösterge olan gayri safi milli hasılda da olumlu bir değişimin yaşandığı görülmektedir. 1932'de 40,2 olan GSMH endeksi, 1933'te 39,3'ye düşmüş; fakat 1934'ten başlayarak artarak 1944'te 58,2'ye çıkmıştır (Historical Statistics of United States, 1975: 197). Millî gelirdede benzer bir olumlu durum ortaya çıkmıştır. Millî gelir endeksi ise 1933'te 55,6 milyar dolar iken, 1944 yılında 210,1 milyar dolara çıkmıştır. Kişi başı gelir ise 1933'te 442 dolar iken, 1944'te 1518 dolara çıkmıştır (Historical Statistics of United States, 1975: 224).

Roosevelt döneminde hem federal hem de eyalet ve yerel fonlardan yapılan toplam sosyal refah harcamalarının arttığı görülmektedir. Tablo 4'te yer alan federal harcamalara bakıldığında, sosyal güvenlik harcamalarında ciddi bir artış görülmektedir. 1934'ten başlayarak 1943'e kadar kamu yardımlarında ciddi bir artış gerçekleşmiştir. Sağlık ve tıbbi programlara yapılan harcamaların da genel olarak artış içinde olduğu anlaşılmaktadır. Emeklilik programlarına kaynak aktarılma ile birlikte 1936 yılı hariç diğer yıllarda görece durağan bir harcamanın gerçekleştirildiği görülmektedir. Eğitim harcamalarında da artışın olduğu anlaşılmaktadır. Konut harcamalarına daha önceki dönemde hiç pay ayrılmazken bu dönemde konut harcamalarına da pay

ayrıldığı görülmektedir. Diğer sosyal refah harcamalarında da gözle görülür bir artış gerçekleşmiştir.

Konut harcamalarındaki gelişmeleri değerlendirirken 1930'lu yıllarda konut piyasasında yaşanan bazı gelişmelere de kısaca değinmek gerekmektedir. Konut piyasasını rahatlatmak ve konut kredilerindeki kredilerle ilgili sorunları çözmek için Fannie Mae Federal Ulusal İpotek Birliği (Fannie Mae Federal National Mortgage Association-FNMA) kurulmuştur. 1932 yılında Amerikan Kongresi, uzmanlığı konut finansmanı olan kurumları desteklemek için “Federal Konut Kredisi Banka Sistemi”ni kurmuştur. Bu kuruluş, kısa vadeli konut kredileriyle takas edilen uzun vadeli konut kredilerine likidite sağlamak amacıyla kurulmuştur. 1934 yılında ise kredi sağlayanları iflas riskinden kurtarmak amacıyla Federal Konut Yönetimi (Federal Housing Administration- FHA) kurulmuştur. Ancak; kredi sağlayan kuruluşların fonlarını likid olmayan uzun vadeli konut kredilerinde tutmakta çekimser davranmaları nedeniyle FHA güvenceli kredilerin ikincil piyasalarda satın alınması için Fannie Mae'yi devreye sokmuştur. Fannie Mae ile sermaye piyasalarına kaynak aktarılarak FHA güvenceli kredilerin satın alınması sağlanmıştır (Government Sponsorship, 1996: 17).

Tablo 5: Franklin D. Roosevelt Döneminde Eyaletlerden ve Yerel Fonlardan Yapılan Sosyal Refah Harcamaları (Milyon Dolar)

Yıllar	Toplam	Sosyal güvenlik	Kamu yardımı	Sağlık ve tıbbi programlar	Emeklilik programları	Eğitim	Konut	Diğer sosyal refah uygulamaları
1933	3123	263	344	366	-	2063	-	87
1934	3061	267	527	352	-	1821	-	94
1935	3341	287	624	378	-	1955	-	97
1936	3678	323	770	399	-	2089	-	97
1937	4070	352	942	430	12	2232	-	101
1938	4669	553	1158	467	12	2376	-	103
1939	5226	823	1359	496	10	2481	-	107

1940	5351	878	1353	519	9	2487	-	106
1941	5293	860	1336	493	8	2482	-	114
1942	5004	844	1079	478	9	2476	-	118
1943	4599	694	731	503	7	2542	-	123
1944	4469	625	604	500	7	2608	-	126

Kaynak: Historical Statistics of the United States, 1975: 341.

Tablo 5'te yer alan Roosevelt dönemindeki eyalet fonları ve yerel fonlardan yapılan harcamalara bakıldığında sosyal güvenlik harcamalarında ve 1933'ten başlayarak 1943'e kadar kamu yardımlarında ciddi bir artışın olduğu görülmektedir. Sağlık ve tıbbi programlara yapılan harcamaların çok artmamakla birlikte standart bir pay ayrıldığı anlaşılmaktadır. Emeklilik programlarına 1937'den başlayarak kaynak aktarılmıştır. Eğitim harcamalarında da genel bir artış yaşanmış ve kaynakların çoğu bu alana aktarılmıştır. Konut harcamaları için herhangi bir pay ayrılmamıştır. Diğer sosyal refah uygulamaları için belirli bir payın ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Amerika'da 19. yüzyılın büyük bir bölümünde eski askerlerle ait programlar hariç olmak üzere sosyal refah harcamalarının eyaletlerin sorumluluğu altında kalmıştır. Ruh sağlığı ve diğer engelli gruplar için sağlık kurumları 1850'li yılların sonundan itibaren kurulmaya başlanmış; sağlık kurullarının bazı eyaletlerde 1900 yılında faaliyette olduğu görülmektedir. Görme engellilere, yetimlere ve annelerine, yaşlılara yönelik yasalar 1900-1930 yılları arasında bazı eyaletlerde yürürlüğe girmiştir. Çalışan tazminatları, 1911-1920 yılları arasında gelişme göstermiştir. Eyaletlerde memurlar, öğretmenler, polisler, itfaiyeciler gibi kamu görevlileri için özel emeklilik sistemleri 1920 yılında devreye girmiştir. 1935 yılında yürürlüğe giren Sosyal Güvenlik Yasasıyla birlikte Federal Hükümetin refah programları için daha geniş bir katkı sağladığı görülmektedir. Bu nedenle sosyal güvenlik, kamu yardımı, sağlık ve tıbbi programlar, emeklilik programları, eğitim, konut ve diğer sosyal refah uygulamaları harcamalarında hem eyaletlerin hem de federal

hükümetin katkıda bulunduğu görülmektedir (Historical Statistics of United States, 1975: 332-333).

Roosevelt döneminde federal hükümetin harcamalarının artması bütçe açıklarını da ortaya çıkarmıştır. Roosevelt'in başkanlığı döneminde bütçe hep açık vermiştir (The White House, Historical Statistics). Her ne kadar Roosevelt, bütçe açıklarını kapatmak için vergi oranlarını artırmış olsa da bütçe açık vermeyi sürdürmüştür (de Rugy, Cato Institute, 2003).

Bu verilerden hareketle, Roosevelt döneminde sosyal refah harcamalarının birçok alanda yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu harcamalar genel olarak yıllar içinde artmıştır. Bu dönemde milli gelir, kişi başı milli gelir ve istihdamda artış gözlenmektedir.

Roosevelt döneminde sosyal politikaların önceki dönemlere göre sosyal politikanın geniş tanımında belirtilen toplumun değişik kesimlerini de kapsayan geniş bir çerçevede uygulanmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Uygulanan politikaların etkisinin yalnızca sosyal alanlarda görülmediği; bunun ötesinde milli gelir, kişi başı gelir ve işsizlik verilerinde de olumlu sonuçların elde edildiği görülmektedir. Bu yönüyle sosyal politikaların ekonomik krizden çıkmaya ve ekonomik krizin topluma yansıyan olumsuzluklarını azaltmaya katkıda bulunduğu ileri sürülebilmektedir.

Roosevelt, uyguladığı geniş çaplı sosyal politikalarla Amerikan tarihinde önemli bir dönüm noktasını oluşturmuş; bu dönemde uygulamaya konulan sosyal politikaların birçoğu sonraki dönemlerde de sürdürülmüştür. 1870'lerle 1920'ler arasındaki dönemde Amerikan sosyal politikasının diğer Batılı ülkelerden ayrıştığı; birçok Batılı ülke çalışanlar için babacan tarzda bir refah devleti modelini uygulamakta iken Amerika'nın daha çok annelere ve askerlere dönük politikalar uyguladığı çeşitli çalışmalarda ifade edilmiştir. Ancak Roosevelt dönemindeki sosyal politika alanındaki uygulamaların birçoğunun Avrupa'da 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında yapılan uygulamalara

benzediği görülmektedir. Özellikle sosyal güvenlik sisteminin oluşturularak insanların sosyal güvenliğe kavuşturulması, işsizlik sigortasının oluşturulması, çocuk işçiliğın sınırlandırılması, çalışma sürelerinin düzenlenmesi, bakıma muhtaç kişilerin bakımının sağlanması şeklinde ortaya konulan politikaların bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Bu yönüyle de Roosevelt öncesi dönemde kapsamı bakımından Batılı ülkelerden farklılaşan Amerikan sosyal politikasının belirli ölçülerde Batılı ülkelerdeki uygulamalara yaklaştığı ileri sürülebilmektedir.

Bilgi Notu

Makale araştırma ve yayın etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir. Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamıştır. Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

Austin, P. J. (2015). Expansive rights: FDR's proposed "economic" bill of rights memorialized in the international covenant on economic, social, and cultural rights, but with little impact in the United States. *Chicago-Kent Journal of International & Comparative Law*, (15), 1-24.

Bass, M. (2012). The success and contradictions of new deal democratic populism: The case of the civilian conservation corps. *The Good Society*, 21(2), 250-260.

Bergh, A. (2014). *Sweden and the revival of the capitalist welfare state*. Edward Elgar Publishing Limited.

Bernanke, (2004, Mart 2). Money, gold, and the great depression. *Speech at the H. Parker Willis Lecture in Economic Policy, Washington and Lee University*,

<https://www.federalreserve.gov/boarddocs/speeches/2004/200403022/default.htm>

Bilişli, K. (2011). Askeri Keynesçilik. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(2), 7-22.

Bocutoğlu, E. & Ekinci, A. (2009). Genel teori, küresel krizler ve yeniden maliye politikası. *Maliye Dergisi*, (156), 66-82.

Bocutoğlu, E. (2010). Hyman P. Minsky'nin konjonktür teorisi 2007-2010: heterodoks bir değerlendirme. *Bankacılar Dergisi*, (75), 3-33.

Bulletin of The American Liberty League. (1936, Haziran 15). 1(12).

https://exploreuk.uky.edu/catalog/xt7wwp9t2q46_144#page/2/mode/1up

Campbell, A. E. (1976). Theodore Roosevelt ve ilerici akım. J. M. Roberts (Ed.), *20. Yüzyıl Dosyası* içinde (63-78. ss.), Milliyet Yayınları.

Carlisle, R. P. (2005). *Encyclopedia of politics: The left and the right* (Vol. 2). Sage Publications Inc.

Corning, P. A. (1969). *The evolution of medicare*. U.S. Government Printing Office.

CPI inflation calculator.

https://www.bls.gov/data/inflation_calculator.htm

Cutler, D. M. & Johnson, R. (2004). The birth and growth of the social insurance state: explaining old age and medical insurance across countries. *Public Choice*, (120), 87-121.

De Rugy (2003, Mart 14). High taxes and high budget deficits: The Hoover-Roosevelt tax increases of the 1930's. *Cato Institute*,

<https://www.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/tbb-0303-14.pdf>

Dinler, Z. (2009). *İktisada giriş*. Ekin Kitabevi.

Dumenil, L. (1995). *The modern temper: American culture and society in the 1920s*. Hill & Wang.

Fair labor standards act of 1938.

<https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/WHD/legacy/files/FairLaborStandAct.pdf>

Federal emergency relief act of 1933.

<https://tile.loc.gov/storage-services/service/ll/uscode/uscode1934-00101/uscode1934-001015016/uscode1934-001015016.pdf>

Freidel, F. (1965). *The new deal and the American people*. Prentice-Hall, Inc.

Friedman, M. & Schwarz, A. J. (1993). *A monetary history of the United States*. Princeton University Press.

Galbraith, J. K. (1988). *Ekonomi kimden yana?* (Çev: N. Himmetoğlu), Altın Kitaplar.

Galbraith, J. K. (2004). *İktisat tarihi*. (Çev: M. Günay), Dost Kitabevi.

Galbraith, J. K. (2009). *Büyük kriz: 1929*. (Çev: E. N. Akbaş), Pegasus Yayınları.

Garraty, J. A. (1973). The new deal, national socialism, and the great depression. *The American Historical Review*, 78(4), 907-944.

Government sponsorship of the federal national mortgage association and the federal home loan mortgage corporation, Government Printing Office, July 11, 1996.

Göze, A. (1987). *Siyasal düşünceler ve yönetimler*. Beta Basım, Yayım, Dağıtım A.Ş.

Güven, S. (1997). *Sosyal politikanın temelleri*. Ezgi Kitabevi.

Hawley, E. W. (1974). Herbert Hoover, the commerce secretariat, and the vision of an “associative state”, 1921-1928. *The Journal of American History*, 61(1), 116-140.

Hayford, M. D. & Pasurka, C. A. (1991). Effective rates of protection and the Fordney-McCumber and Smott-Hawley tariff acts. *Applied Economics*, (23), 1385-1392.

Historical statistics of the United States: Colonial times to 1970-Part 1 (1975). U.S. Government Printing Office.

Hopkins, H. L. (1936, Mart 16). *Report on the works program*. United States Government Printing Office.

Horwitz, S. (2011, Eylül 22). Herbert Hoover: father of the new deal. *CATO Institute Briefing Papers*, No. 122.

James, H. (2010). 1929: The New York stock market crash. *Representations*, 110(1), 129-144.

Kaufmann, F. X. (2013). *Variations of the Welfare State: Great Britain, Sweden, France and Germany Between Capitalism and Socialism*. Springer.

Keller, R. R. (1987). The role of the state in the U.S. economy during the 1920s. *Journal of Economic Issues*, 21(2), 877-884.

Keynes, J. M. (2008). *Genel teori: İstihdam, faiz ve paranın genel teorisi*. (Çev. Uğur Selçuk Akalın). Kalkedon Yayınları.

Kumar, R. (2018). Revisiting the great depression 1929-1933 through Keynesian & monetarism perspective. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 6(1), 1622-1632.

Koray, M. (2000). *Sosyal politika*. Ezgi Kitabevi.

Lange, B. (2007). *The stock market crash of 1929: the end of prosperity*. Chelsea House Publishers.

Link, A. S. (1959). What happened to the progressive movement in the 1920's? *The American Historical Review*, 64(4), 833-851.

MacKenzie, D. W. (2010). Industrial employment & the policies of Herbert C. Hoover. *The Quarterly Journal of Austrian Economics*, 13(3), 101-119.

Marcowitz, H. (2013). *The roaring twenties*. Reference Point Press.

Mason, R. (2012). *The Republican Party and American politics from Hoover to Reagan*. Cambridge University Press.

McNeese, T. (2010). *The great depression: 1929-1938*. Chelsea House Publishers.

Milkis, S. & Nelson, M. (1994). *The American presidency: origins and development: 1774-1993*. Washington: CQ Press.

Nardinelli, C. (1980). Child labor and the factory acts. *The Journal of Economic History*, 40(4), 739-755.

National industry recovery act. Government Printing Office, 1933.

National labor relations act of 1935.

<https://www.nlrb.gov/guidance/key-reference-materials/national-labor-relations-act>

Neal, L. & White, E. N. (2012). The Glass-Steegall act in historical perspective. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, (52), 104-113.

Neil, M. M. (2002). A New Deal Body Politic: Landscape, Labor, and the Civilian Conservation Corps. *Environmental History*, 7(3), 435-461.

Nevins, A. & Commager, H. S. (2005). *ABD tarihi*. (Çev: H. İnalçık), Doğu-Batı Yayınları.

Patterson, J. T. (1966). A conservative coalition forms in congress, 1933-1939. *The Journal of American History*, 52(4), 757-772.

Richardson, G. (2007). The Collapse of the United States banking system during the great depression, 1929 to 1933, New Archival Evidence. *The Australasian Accounting Business & Finance Journal*, 1(1), 39-50.

Polanyi, K. (2011). *Büyük dönüşüm: Çağımızın siyasal ve ekonomik kökenleri*. (Çev: A. Buğra), İletişim Yayınları.

Poppo, P. R. (2018). *Social work practice and social welfare policy in the United States*. Oxford University Press.

Rodgers, D. T. (1982). In search of progressivism. *Reviews in American History*, 10(4), 113-132.

Roosevelt, F. D. (1933, Mart 4). *First inaugural address*.
<https://www.archives.gov/education/lessons/fdr-inaugural>

Rothbard, M. N. (1972). Herbert Hoover and the myth of laissez-faire. R. Radosh, M. N. Rothbard (Ed.), *A new history of Leviathan: Essays on the rise of the American corporate state* içinde (111-145. ss.), E. P. Dutton & Co., Inc.

Saybaşı, K. (1992). *İktisat, siyaset, devlet ve Türkiye*. Bağlam Yayıncılık.

Selik, M. (1974). *100 soruda iktisadi doktrinler tarihi*. Gerçek Yayınevi.

Sigerist, H. E. (1999). From Bismarck to Beveridge: Developments and trends in social security legislation. *Journal of Public Health Policy*, 20(4), 474-496.

Skocpol, T. (1995). America's first modern social policies and their legacies. *Protecting Soldiers and Mothers: The political Origins of Social Policy in the United States of America* içinde (525-540. ss.), Harvard University Press.

Slack, P. (1990). *The English poor law*. MacMillan Education Ltd.

Some 'Firsts' in the history of unemployment insurance (1965). *Unemployment Insurance Review*, 2(8), 32.

Stabile, R. R. (1986). Herbert Hoover, the FAES, and the AF of L. *Technology and Culture*, 27(4), 819-827.

Ştefan, G. M. (2015). European welfare state in a historical perspective: a critical review. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 7(1), 25-38.

Social security act.

<https://www.ssa.gov/history/35act.html#TITLE%20VII>

Social security chronology 1940s.

<https://www.ssa.gov/history/1940.html>

Stolleis, M. (2013). *Origins of the German welfare state*. Springer.

United States Department of Commerce (1945). *Statistical abstract of the United States: 1944-1945*, Government Printing Office.

Stein, H. (1966). Pre-revolutionary fiscal policy: the regime of Herbert Hoover. *The Journal of Law and Economics*, (9), 189-221.

Streissguth, T. (2007). *The roaring twenties*. Facts on File.

Thane, P. (1996). *Foundations of the welfare state*. Routledge.

The White House, Historical Statistics.

<https://www.whitehouse.gov/omb/historical-tables/>

Tindall, G. B. & Shi, D. E. (2000). *America: a narrative history*. W.W. Norton & Company.

Tokol, A., Alper, Y., Aytaç, S. (2017). *Sosyal politika*. A. Tokol, Y. Alper (Ed.), Dora Basım-Yayım.

United States Agricultural Adjustment Administration (1934). *The agricultural adjustment act and its operation*, Government Printing Office.

Wagner-Steagall Act (1937, Eylül 1). 75th Congress, 1st Session, Chapter 896, 1st Session.

<https://www.loc.gov/law/help/statutes-at-large/75th-congress/session-1/c75s1ch896.pdf>

Walker, M. (1998). African Americans and TVA reservoir property removal: race in a new deal program. *Agricultural History*, 72(2), 417-428.

Walton, G. M. & Rockoff, H. (2010). *History of the American economy*. South-Western Cengage Learning.

Wilson, J. H. (1975). *Herbert Hoover: forgotten progressive*. Little, Brown and Company.

Winders, B. (2014). New Deal agricultural policy: unintended consequences of supply management. S. D. Collins, G. S. Goldberg (Ed.), *When government helped: Learning from successes and failures of new deal* içinde, Oxford University Press.

Wray, L. R. (2009). The rise and fall of money manager capitalism: a Minskian approach. *Cambridge Journal of Economics*, (33), 807-828.

EXTENDED ABSTRACT

In this study, the economic crisis of 1929 and its effects on American social policy and was analyzed and its consequences were discussed. The change in American social policy during the Roosevelt era was analyzed in terms of its convergence to European social policy practices. In the first part of the article; the term social policy was defined and explained based on the historical development it experienced both in its scope and definition. In the second part of the article, the changes that occurred in Europe in the social policy area during the 19th century and the beginning of the 20th century were analyzed. In the third part of the article, the development and changes that occurred in economic and social life was analyzed in America during the 1920s. In the fourth part of the article, the process which brought America into the economic crisis was discussed. In the fifth part of the article, the economic crisis of 1929 and its effects on America were analyzed. In the sixth part of the article, Roosevelt's presidency and the evolution of social policy were analyzed based on the key historical changes and developments that occurred in the field of social policy. In the last part, the conclusion was presented based on the analysis of the data presented in the whole article. In this article, a quantitative research method has been used. In this article, the changes have been analyzed according to the economic data and also according to the political developments that had been gathered from the search in the written documents.

Social policy can be described as governmental policies taken into effect for the general well-being of the people and covers a wide area of politics regarding employment; social security; wage; poverty; work safety and health; policies against discrimination; policies for women, disabled people, youth, children, elderly people, and formerly convicted people.

America was a prosperous and economically growing country during 1920s. However, the great depression changed this situation dramatically. The great depression of 1929 affected America deeply both in economic and social aspects. This crisis became deeper in the following years, especially at the beginning of 1930s. The United States' President candidate Franklin Delano Roosevelt came to power by offering a new economic program named "New Deal". The New Deal program was a program for recovering the American economy and increasing the well-being of American people.

Roosevelt implemented many different and new social policies during his presidency. This implementation was a new era in America regarding the scope and size of these social policies. Roosevelt activated Federal Emergency Relief Administration (FERA), Reconstruction Finance Corporation (RFC) to provide

economic recovery. Roosevelt implemented NIRA (National Industrial Recovery Act) to decrease unemployment and increase industrial production. Wagner Act and Fair Labor Act were implemented in order to have a legal context in working life. Agricultural Adjustment Act (AAA) was another act to support agriculture. Social Security Act was another important implementation that presents social security rights for the people. Also, it covered the people who were above 65 years old. Housing Act was another implementation for helping people to have a house. Civil Work Program and Civilian Conservation Corps were other programs for decreasing unemployment.

The social policies in the Roosevelt era were implemented in a wide context that is convenient with the broad explanation of social policy compared to the previous social policy implementations and it covered different people categories in America. The results were seen not only in the social field but also seen in national income, income per capita, and unemployment. It can be indicated that social policy implementations had a positive effect on rescuing from the economic crisis and its effects on the people. Roosevelt era became a milestone in American history in terms of a wide scope of implemented social policies. Most of these social policies have continued to be effective in the following years after the Roosevelt era. Many changes that occurred in Europe in the social policy area during the 19th and beginning of the 20th centuries. Based on the analysis, it can be asserted that American social policy became to be closer to the European social policy implementations.